FORSVARSMINISTERIETS
EJENDOMSSTYRELSE

SKYDEOMRÅDE **TRANUM**

DRIFTS- OG PLEJEPLAN **2016-2030**

NATURA 2000

Titel: Skydeområde Tranum, Drifts- og plejeplan 2016-2030

Adresse: Sandmosevej 514, 9460 Brovst

Udgivelse: Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse 2016

Udarbejdelse: NIRAS A/S, Lone Godske

Kvalitetssikring: Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, Henrik Olsen

Godkendelse: Torben Gade, vicedirektør, Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse

Fotos: Michael Sand og NIRAS A/S

Layout og produktion: Rosendahls a/s, København

ISBN: 978-87-92898-81-4

Internetversion: Planen kan findes i elektronisk format på **www.forsvaret.dk**

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C068122

NORDISK MILJØMÆRKNING 5041 0457 Svanemærket tryksag

INDHOLD

1. RESUMÉ 8
2. INDLEDNING 10
2.1 Konkret om driftsplanen for Skydeområde Tranum 10
2.2 Generelt for Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner 10
3. MÅLSÆTNINGER 16
3.1 Konkrete målsætninger for Skydeområde Tranum 16
4. STATUS 18
4.1 Historie 19
4.2 Landskab og geologi 19
4.3 Ejendomsoversigt og kortgrundlag 19
4.4 Militær anvendelse 21
4.5 Naturbeskyttelse 23
4.6 Publikumshensyn 26
5. ANALYSE 27
5.1 Nye aktiviteter. 27
5.2 Beskyttede arter. 27
5.3 Natura 2000-områder 28
5.4 Publikumsinteresser 28
6. VISIONER. 29
7. AKTIVITETER 31
7.1 Rydning. 31
7.2 Slåning af materiale. 32
7.3 Publikum. 33
7.4 Hydrologi. 33
7.5 Ikke modelbeskrevne aktiviteter. 33
8. REFERENCER. 35
9. BILAG 37
9.1 Forsvarsministeriets generelle visioner for arealudviklingen 37
9.2 Modeller. 41
9.3 Retningslinjer for Forsvarsministeriets an- vendelse af skyde- og øvelsesterræner 45
9.4 Høringsnotat vedrørende indkomne forslag til ”Skydeområde Tranum 2016-2030” 46
9.5 Høringssvar 47
Kortbilag 1 Grundkort
Kortbilag 2 Aktivitetskort

LÆSEVEJLEDNING

Denne plan omhandler arealer ejet af Naturstyrelsen og lejet af Forsvarsministeriet.

Naturstyrelsen varetager naturplejen på skydeterrænet igennem de statslige Natura 2000-planer og egne driftsplaner, og nærværende plan omfatter således udelukkende aktiviteter, der er nødvendige for de militære uddannelsesmæssige aktiviteter på terrænet.

Nærværende plan benævnes i det følgende som driftsplan for Skydeområde Tranum.

I driftsplanen gennemgås Forsvarsministeriets overordnede mål for Skydeområde Tranum, den nuværende status, samt de langsigtede visioner for driften.

Planen beskriver i indledningen de generelle baggrunde for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner på arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet og specifikt for driftsplanen for Skydeområde Tranum. I Kapitel 3 beskrives de kort- og langsigtede mål for Skydeområde Tranum opdelt i strategiske, taktiske og operationelle mål.

Nuværende status for skydeområdet er grundlaget for en analyse af den prioriterede indsats, der skal iværksættes. Kapitel 4 indeholder således en beskrivelse af skydeområdets historie, geologi, ejendomsforhold, militære aktiviteter, arealanvendelse, naturværdier, samt en beskrivelse af publikumsadgang.

Planens analysedel omfatter en redegørelse for hvilke nye indsatser, der skal gennemføres i indeværende planperiode. I planen gennemgås de overordnede visioner, der knytter sig konkret til Skydeområde Tranum. Til sidst beskrives i tabelform de konkrete aktiviteter, der danner grundlaget for realisering af indsatserne beskrevet tidligere.

De generelle visioner for arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet gennemgås i Bilag 9.1. Aktiviteterne bygger på en række modeller der findes beskrevet i Bilag 9.2 og retningslinjer for Forsvarsministeriets anvendelse af skyde- og øvelsesterrænerne fremgår af Bilag 9.3.

Kommentarer til den eksterne høring gennemgås i Bilag 9.4, og det beskrives, hvordan kommentarerne eventuelt har haft indflydelse på planen. Selve høringssvarene fremgår af Bilag 9.5.

Hvert kapitel (undtagen Kapitel 1) indledes med en kort opsummering af kapitlets væsentligste indhold. Denne opsummering fremgår med kursiv.

Udkigspost Syd

1. RESUMÉ

Skydeområde Tranum er ejet af Naturstyrelsen.

Forsvarsministeriet har lejet arealet siden 1960. Nærværende plan omfatter udelukkende driftsaktiviteter, der er nødvendige for de militære uddannelsesbehov. Plejeaktiviteter af hensyn til naturen udføres udelukkende af Naturstyrelsen, som ejer området.

Planen fastsætter, som et grundlæggende mål, at bevare og udvikle Skydeområde Tranum som et velfungerende skydeområde. Indenfor rammerne af den militære brug af terrænet skal den planlagte drift være i overensstemmelse med Natura 2000-planlægningen for Natura 2000-område nr. 21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien. Udover en lokal jagtforenings skydebane er der kun begrænset omfang tilknyttet rekreative interesser til området.

Siden 1991 er der for en række af de arealer som Forsvarsministeriet ejer eller lejer udarbejdet drifts- og plejeplaner med henblik på at sikre rammerne for uddannelse og træning af militære enheder under realistiske vilkår og samtidig tilgodese hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser. Planerne udarbejdes i henhold til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses bestemmelse for drifts- og plejeplaner (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011).

Nærværende driftsplan fastsætter rammen for driften af Skydeområde Tranum for perioden 2016- 2030.

Skydeområde Tranum udgør i alt 839 ha. På skydeområdet gennemføres øvelser med helikoptere/kampfly og felt- og enhedsskydninger.

Selve indsatsen på terrænet formuleres i planens aktivitetsafsnit. Forsvarsministeriets generelle retningslinjer for forvaltning af de forskellige arealtyper har fastlagt en række modeller, der beskriver hvordan forskellige indsatser skal gennemføres. Modellerne omsættes til konkrete aktiviteter, hvor der for Skydeområde Tranum er tale om slåning af brandbælter. Derudover gennemføres der aktiviteter, der ikke er beskrevet ved en fastlagt model.

Skarpkastningsbane

2. INDLEDNING

Dette kapitel beskriver baggrunden for Forsvarsministeriets drift- og plejeplaner generelt, herunder formålet med planlægningen, planprocessen og retsvirkning af planen mv. Desuden beskrives den konkrete baggrund for driftsplanen for Skydeområde Tranum.

Denne plan omhandler arealer ejet af Naturstyrelsen og lejet af Forsvarsministeriet. Naturstyrelsen varetager naturplejen på skydeterrænet igennem de statslige Natura 2000-planer og egne driftsplaner, og nærværende plan omfatter således udelukkende aktiviteter, der er nødvendige for de militære uddannelsesmæssige aktiviteter på terrænet.

Den primære målsætning for skyde- og øvelsesterræner ejet eller lejet af Forsvarsministriet er anvendelsen til militære uddannelsesformål. Dernæst prioriteres naturbeskyttelse og endeligt gælder, at Forsvarsministeriets arealer generelt åbnes for publikum, når dette kan forenes med de militære og naturmæssige målsætninger.

Fælles for skydeterrænerne er, at de danner grundlag for øvelser med forskellige våbentyper og skarp ammunition i terræn. Publikum har derfor under normale omstændigheder ikke adgang eventuelt med undtagelse af specielle lejligheder, herunder f.eks. guidede ture.

2.1 Konkret om driftsplanen for Skydeområde Tranum

Skydeområde Tranum ligger i Jammerbugt Kommune ved Ejstrup Strand og med Tranum Klitplantage i baglandet.

Skydeområdet omfatter i alt 839 ha. Se oversigtskort over arealerne på Figur 2-1.

Hele skydeområdet er ejet af Naturstyrelsen ved Naturstyrelsen Vendsyssel og er omfattet af en lejeoverenskomst imellem Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarsministeriet ved underskrift af december 1960/januar 1961.

Jævnfør lejeoverenskomsten forpligtiger Forsvarsministeriet sig til kun at foretage foranstaltninger på området, der er nødvendige for at kunne anvende området som skydeområde. Forsvarsministeriet forpligtiger sig samtidig til at fjerne anlæg, når disse ikke bruges mere og efterfølgende at reetablere terrænets tilstand. Overenskomsten er uopsigelig fra ejers side.

2.2 Generelt for Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner

Siden 1991 er der udarbejdet drifts- og plejeplaner for skyde- og øvelsesterræner, der er ejet eller lejet af Forsvarsministeriets med henblik på at sikre mulighederne for den nødvendige uddannelse og træning af enheder under så realistiske forhold som muligt og samtidig tilgodese hensynet til naturbeskyttelse og publikums rekreative interesser. Med nærværende plans udarbejdelse foreligger der 49 gældende drifts- og plejeplaner.

Drifts- og plejeplanerne udarbejdes af Forsvarsministeriet og er et af de vigtige redskaber til at implementere Forsvarsministeriets miljø- og naturstrategi 2012-2015 (Forsvarsministeriet, 2012) og Miljø- og energistrategi 2016-2020 (Forsvarsministeriet, 2016) og til at gennemføre en arealforvaltning, der sikrer de interesser, der knytter sig til militære terræner. Der er med nærværende plan sikret, at eksisterende lovmæssige bindinger

er overholdt. Ved nye væsentlige bindinger kan planerne tilpasses, eventuelt via et tillæg. Mindre ændringer, særligt af militær interesse, kan gennemføres uden tillæg. Planerne udarbejdes i henhold til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses generelle retningslinjer for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011).

Drifts- og plejeplanerne omhandler i princippet alle forhold, der knytter sig til forvaltningen af de terræner, der ejes eller lejes af Forsvarsministriet. Støjforhold fra militære aktiviteter behandles dog ikke i planerne, men henhører under særlig regulering via Bekendtgørelse nr. 1732 af 21. december 2015 om støjregulering af Forsvarsministeriets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner (Miljø- og Fødevareministeriet, 2015a).

2.2.1 Formål og målgruppe

Formålet med drifts- og plejeplanerne er at sikre et for Forsvarsministeriet bindende dokument, der

- beskriver de militære, naturbeskyttelses- og publikumsmæssige målsætninger, der knytter sig til terrænerne,
- fremlægger en status for terrænernes naturværdier og
- anvendelse,
- foretager en analyse af, hvordan målsætningerne
- bedst tilgodeses og forenes,
- opstiller visioner for den langsigtede udvikling af terrænerne,
- fastlægger generelle modeller og konkrete aktiviteter
- for forvaltningen i planperioden, og
- sikrer ejerskab blandt såvel interne som eksterne bidragydere gennem inddragelse i tilblivelsesprocessen.

De primære modtagere af drifts- og plejeplanerne er den til enhver tid driftsansvarlige myndighed hos Forsvarsministeriet samt de militære brugere. Hertil kommer civile myndigheder, frem for alt kommunerne, som med drifts- og plejeplanen opnår et solidt og veldokumenteret udgangspunkt for administrationen af lovgivning på terrænerne – særligt lovgivning om planlægning, miljømål, naturbeskyttelse og vandløb. Endelig er planerne rettet mod offentligheden, herunder ikke mindst lokale interessenter, der ønsker at anvende terrænerne til rekreative formål.

2.2.2 Indhold

Drifts- og plejeplanerne er udarbejdet, så de bliver så operationelle som muligt. De beskrivende afsnit refererer fortrinsvis til allerede publiceret eller på anden måde tilgængelig information, f.eks. tidligere drifts- og plejeplaner, der ofte rummer en større mængde værdifuld dokumentation. Samtidig er det hensigten, at planerne, for at bevare størst mulig aktualitet, ikke beskriver for- skrifter og målsætninger, der er stærkt foranderlige. Dette gælder ikke mindst de militære målsætninger, der har vist sig at kunne ændres over kort tid. Drifts- og plejeplanerne refererer under normale omstændigheder til de strateginotater, som Forsvarsministeriet udarbejder og lø- bende reviderer. Konkrete projekter skal formuleres separat og i hvert enkelt tilfælde vurderes og behandles ved den til enhver tid relevante myndighed. Se desuden afsnit 2.2.7.

Drifts- og plejeplanerne følger en kapitelstruktur, hvor målsætningerne vægtes højt, således at disse på baggrund af et analyseafsnit nemt og overskueligt kan omsættes til egentlige aktiviteter. En gennemgående struktur i planerne er opdeling i følgende tre prioriteringer:

1. Militæranvendelse: Uddannelse og træning af personel og udvikling af materiel.
2. Naturbeskyttelse: Bevarelse og genskabelse af natur- værdier. Herunder behandles fortidsminder. På Skydeområde Tranum ligger ansvaret for naturpleje- og genopretning dog ved Naturstyrelsen, som er ejere af terrænet.
3. Publikumshensyn: Adgang, information og formidling.

2.2.3 Revision, ændringer og tillæg

Opdatering og revision af drifts- og plejeplanerne foregår således, at den nye plan træder i kraft senest, når planperioden for den eksisterende plan udløber. Der kan dog blive tale om, at planerne revideres halvvejs i planperioden. Revisionen består i en evaluering af den foregående planlægning og indsats samt en opdatering af status, herunder også eventuel opdatering af lovmæssige krav. På grundlag heraf indstilles eller videreføres eksisterende aktiviteter, ligesom der kan gennemføres nye. Revisionen består desuden af opdatering af kortmateriale.

Ændringer i planer, der ikke umiddelbart forestår revision, kan gennemføres af Forsvarsministeriet efter behørig inddragelse af eksterne parter, herunder civile myndigheder. Ligeledes kan der udarbejdes tillæg for specifikke, afgrænsede temaer.

2.2.4 Planproces

Revision og udarbejdelse af drifts- og plejeplanerne indebærer en række faser: igangsættelse, indsamling af data og materiale, formulering, høring, beslutning og publicering og endelig implementering. Interne brugere og eksterne bidragydere inddrages via høring og konsultation med henblik på identificering af forslag og ønsker til planlægningen samt indsamling af relevante data fra forskningsinstitutioner, myndigheder, nabolodsejere og interesseorganisationer. Inddragelsen sker dels formelt og dels uformelt. Ansvaret for planprocessen, der påhviler Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, er nærmere beskrevet i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses generelle retningslinjer for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011).

2.2.5 Planperiode

Planperioden for drifts- og plejeplanerne er fastsat til 15 år, og konkrete plandispositioner tilrettelægges indenfor denne tidsramme. Der kan for nogle aktiviteter være tale om en kortere implementeringsfrist, hvilket vil fremgå af aktivitetsskemaet.

2.2.6 Virkning, retsbaggrund og myndighedsinddragelse

Drifts- og plejeplanerne er ikke juridisk bindende, og en række af de aktiviteter, planerne beskriver, kræver dispensation og/eller tilladelse mv. i henhold til dansk lovgivning, herunder lovgivning, der er en udmøntning af

Trappen til kontroltårnet

internationale direktiver mv. Ved inddragelse af interessenter i tilblivelsesprocessen har Forsvarsministeriet dog en berettiget forventning om, at myndighedsbehandlingen af sådanne dispositioner vil ske med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen og dermed smidigt og hurtigt. Tilsvarende ønskes det, at planerne kan blive en platform for samarbejde mellem Forsvarsministeriet og lokalsamfundet og bidrage til gensidig forståelse for terrænernes drift, pleje og flersidige anvendelse.

2.2.7 Relation til lovgivning

Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner beskriver ikke de lovmæssige bindinger, der har betydning for det enkelte terræn, herunder de konkrete forhold, der gælder i form af f.eks. udpegning af beskyttede naturtyper (naturbeskyttelsesloven), fredskov (skovloven) og fortidsminder (museumsloven). Lovene er indarbejdet i Forsvarsministeriets egne bestemmelser, der ligger til grund for drifts- og plejeplanerne. Vurderingen af krav om myndighedsbehandlinger af driftstiltag, projekter, anlæg mv. er en fast etableret del af Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses sagsbehandling, hvormed indholdet af de enkelte forskrifter ikke behøver en nærmere beskrivelse i drifts- og plejeplanerne. Eksempler på projekter, der kræver myndighedsbehandling, er opstilling af faste og midlertidige anlæg, etablering af nye beplantninger, rydning af eksisterende beplantninger, oplag af materialer til vejvedligehold mv.

Mange af de militære skyde- og øvelsesterræner er beliggende i Natura 2000 områder og dermed omfattet af internationale bestemmelser. Det er Naturstyrelsen, der som ejer af Skydeterræn Tranum, skal tilsikre, at der ikke sker forringelse af de beskyttede naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

2.2.8 Relation til generelle retningslinjer

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har primo 2011 udarbejdet 7 bestemmelser, der fungerer som generelle retningslinjer for f.eks. skovdrift, drift og pleje af landbrugsarealer og lysåbne naturarealer, samt forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011). Disse retningslinjer udgør rammen for forvaltningen på det enkelte terræn, og de er således direkte retningsgivende for drifts- og plejeplanerne. Det sker fortrinsvis gennem nærværende plans Kapitel 5 og Bilag 9.2, hvor der opstilles modeller for den konkrete implementering af planen, og hvor der er en mere specifik reference til bestemmelserne. Driftsplanen for Skydeområde Tranum omfatter dog udelukkende aktiviteter, der er nødvendige for de militære uddannelsesmæssige aktiviteter på området.

2.2.9 Relation til Forsvarsministeriets strategi-notater

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har siden 2009 i samarbejde med de operative kommandoer (Værnsfælles Forsvarskommando og Hjemmeværnskommandoen) udarbejdet strateginotater for samtlige terræner og opdaterer disse en gang årligt. Formålet med strateginotaterne er at beskrive de nuværende militære forhold på alle terræner ejet eller lejet af Forsvarsministeriet samt ønsker til anvendelse af områderne i en 25-årig tidshorisont. Desuden behandler notaterne Forsvarsministeriets forventninger til de fremadrettede brugsmønstre for områderne. Strateginotaterne danner grundlaget for målbeskrivelsen af de militære interesser i udarbejdelsen af drifts- og plejeplanerne.

2.2.10 Konkret implementering

Drifts- og plejeplanerne vil i kraft af deres relativt lange gyldighedsperiode kun vanskeligt kunne anvendes som et iværksættelsesdokument til direkte dag-til-dag-implementering af konkret forvaltning.

Den myndighed, der til enhver tid har ansvaret for den specifikke implementering af drifts- og plejeplanerne, omsætter planens aktivitetsoversigter til konkrete tiltag på det enkelte terræn og har desuden ansvaret for, at den enkelte aktivitet til enhver tid er i overensstemmelse med gældende lovgivning. Ved eventuel tvivl om, hvorvidt en given aktivitet kan gennemføres lovligt, skal dette altid afklares i samarbejde med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

2.2.11 Revideret drifts- og plejeplan for Skydeområde Tranum 2016-2030

Udarbejdelse af nærværende driftsplan er påbegyndt i 2015 og har inddraget en række interne og eksterne interesseparter. Processen er afsluttet i 2017 og har blandt andet haft den tidligere drifts- og plejeplan (Miljø- og Energiministeriet et al., 1999) som et særligt betydende grundlag.

Naturstyrelsen har som ejere af Skydeområde Tranum udarbejdet en Natura 2000-plejeplan (Naturstyrelsen, 2012), der følger op på Natura 2000-planen for området. Nærværende driftsplan for Skydeområde Tranum udmønter således ikke handleplanen for den nationale Natura 2000-plan. Handleplanen er udelukkende håndteret via Naturstyrelsens egne planer. De militære driftsaktiviteter, der beskrives i nærværende plan for

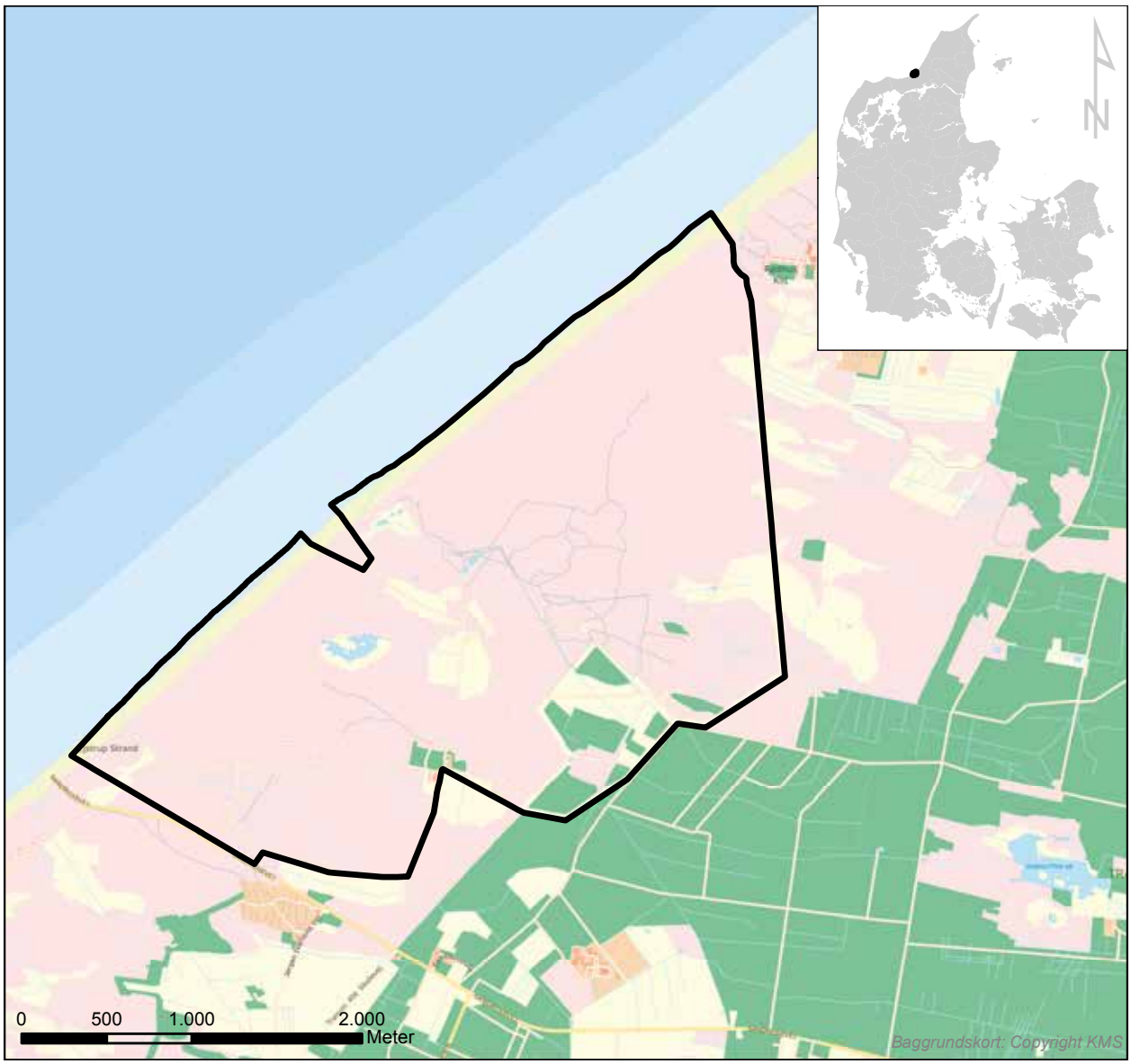

Figur 2-1: Skydeområde Tranum

Kontroltårn (2016)

Skydeområde Tranum, vurderes dog at være i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger om at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for Natura 2000 områdets naturtyper og arter.

Der er i planen således ikke foreskrevet egentlig naturpleje i forhold til Natura 2000-områdets målsætninger eller i forhold til nationalt beskyttet eller fredet natur. Driftsaktiviteter, der har karakter af naturpleje, udføres udelukkende af hensyn til de operative behov.

Der har været afholdt et indledende møde med de militære brugere af terrænet i november 2015. På mødet blev en række ønsker til terrænets udvikling gennemgået. Efterfølgende er der med udgangspunkt i de militære målsætninger foretaget en afvejning af ønsker og behov for udviklingen af terrænet. Planen er sendt i intern høring i september 2016 og i ekstern høring i december 2016.

For langsigtet at kunne tilgodese de forskellige interesser, der er tilknyttet terrænet, er det helt afgørende at sikre en effektiv og målrettet planlægning, hvilket er en høj prioritet hos Forsvarsministeriet.

3. MÅLSÆTNINGER

Dette kapitel beskriver Forsvarsministeriets målsætning for Skydeområde Tranum på kort og lang sigt. Kort- og langsigtede målsætninger har fungeret som et arbejdsredskab under driftsplanens udarbejdelse og er bestemmende for den fremtidige drift af skydeområdet.

3.1 Konkrete målsætninger for Skydeområde Tranum

Målsætningerne for Skydeområde Tranum følger den overordnede struktur for henholdsvis militær anvendelse, naturbeskyttelse og publikumshensyn. Det bemærkes, at det overordnede mål for alle aktiviteterne i planen er affødt af militære uddannelsesmæssige hensyn.

3.1.1 Militær anvendelse

Det er et grundlæggende mål at bevare og udvikle Skydeområde Tranum, så det også fremover kan danne ram- men om øvelser med helikoptere/kampfly samt til felt- og enhedsskydninger. Terrænet fungerer som supplement til Borris Skydeterræn og Oksbøl Skydeterræn.

Strategisk	Taktisk	Operationelt
Skydeområde Tranum skal opfylde Forsvarsministeriets behov for uddannelsesaktiviteter.	Skydeområde Tranum skal danne en realistisk ramme for uddannelse af Forsvarsministeriets soldater og enheder under anvendelse af skarp ammunition indenfor en realistisk grænse. Militære anlæg på Skydeområde Tranum skal fortsat vedligeholdes og udvikles i forhold til de nuværende og kommende uddannelsesmæssige krav. Der skal være fokus på at understøtte flysikkerheden.	Der anlægges muligheder for at etablere skydning under kørsel. De skabes mulighed for indretning af handlebaner under hensyntagen til at disse ikke fastlåser den nuværende fleksible brug af området. Der etableres og slås brandbælter, således at de militære aktiviteter påvirkes mindst muligt af brande på skydeområdet. Grøfter vedligeholdes, således at de militære aktiviteter begrænses mindst muligt af vandstanden på skydeområdet. Der ryddes op på det eksisterende sprængningsområde og området renoveres eller alternativt flyttes til ny placering. Af hensyn til flysikkerhed udarbejdes en årlig rapport af Naturstyrelsen vedrørende etablering af kolonirugende fuglearter.

3.1.2 Naturbeskyttelse

Målene for naturbeskyttelse er affødt af de militære behov for slåninger. Naturpleje på baggrund af Natura 2000-planen varetages af Naturstyrelsen.

Strategisk	Taktisk	Operationelt
De planlagte militære aktiviteter skal være i overensstemmelse med Natura 2000-planlægningen: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området skal have gunstig bevaringsstatus.	Driftsindsatsen udføres under hensyntagen til Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 21.	Der slås brandbælter på dele af området, hvor det samtidig med de militære behov (bekæmpelse af spontane brande) kan understøtte naturtyper (klithede, grå/grøn klit, klitlavning) og arter (hedepletvinge) på Natura 2000-området udpegningsgrundlag.
Driften skal understøtte raste- og ynglesteder for arter på habitatdirektivets bilag VI.	Ved gennemførelse af driftstiltag vil der blive indarbejdet foranstaltninger for at sikre, at den økologiske funktionalitet af eventuelle yngle- og rasteområder for bilag IV-arter på terrænet ikke påvirkes negativt.	Militære aktiviteter sikrer potentielle raste- og ynglesteder for markfirben ved at blotlægge pletvise sandede områder.

3.1.3 Publikumshensyn

Strategisk	Taktisk	Operationelt
Muliggøre publikumsinteresser i det omfang det er sikkerhedsmæssig for- svarligt og foreneligt med naturbeskyttelseshensyn.	Der sikres fortsat offentlig adgang langs strandbredden i samarbejde med Naturstyrelsen under hensyn til øvelsesaktiviteterne på Skydeområde Tranum.	Anlæg til varetagelse af opsyn langs kysten under skydninger vedligeholdes til sikring af tilstrækkelig oversigt uanset klitternes bevægelse. Når der ikke foregår skydninger er der fri adgang til strandbredden der løber langs terrænet. Stranden er åben i perioden 1. juli til 1. september, påske, pinse og store bededagsferie, efterårsferien, samt når der ikke foregår skydninger. Oplysninger om hvornår og eventuelt hvilke dele af terrænet, der er lukket på grund af øvelsesaktivitet, vil som udgangspunkt fremgå af informationsposter, der er opstillet ved indfaldsveje til øvelsespladsen. Nærmere oplysninger om muligheden for adgang til skydeterrænet findes på Forsvarsministeriets støjportal (Forsvarsministeriet, 2017). Naturstyrelsen planlægger og gennemfører 2-3 offentlige ture i terrænet om året. Om muligt deltager Forsvarsministeriet med personale på turene, idet dette er en god mulighed for at præsentere Forsvarsministeriets aktiviteter på terrænet.
Publikums sikkerhed skal prioriteres højt.	Der aktiveres advarselssignaler, når terrænet benyttes til skydninger.	Afmærkninger med pæle og advarselskugler skal vedligeholdes.

4. STATUS

Dette kapitel giver en status for forholdene på Skydeområde Tranum ved planperiodens start. Status indeholder en beskrivelse af ejendomsforhold, militære aktiviteter, arealanvendelse, naturværdier og publikumshåndtering. Området er ejet af Naturstyrelsen og størstedelen er udpeget som Natura 2000-område, og dette beskrives ligeledes.

Udarbejdelse af statusafsnittet i denne driftsplan bygger på et bredt grundlag af data og information, herunder oplysninger fra den udløbne drifts- og plejeplan for Skydeområde Tranum (Miljø- og Energi- ministeriet et al., 1999), Danmarks Miljødata, Natura 2000-planerne og den gældende vandplan. Hertil kommer information fra lokale ressourcepersoner og institutioner.

Udsigt fra Skydeområde Tranum imod Tranum Klitplantage

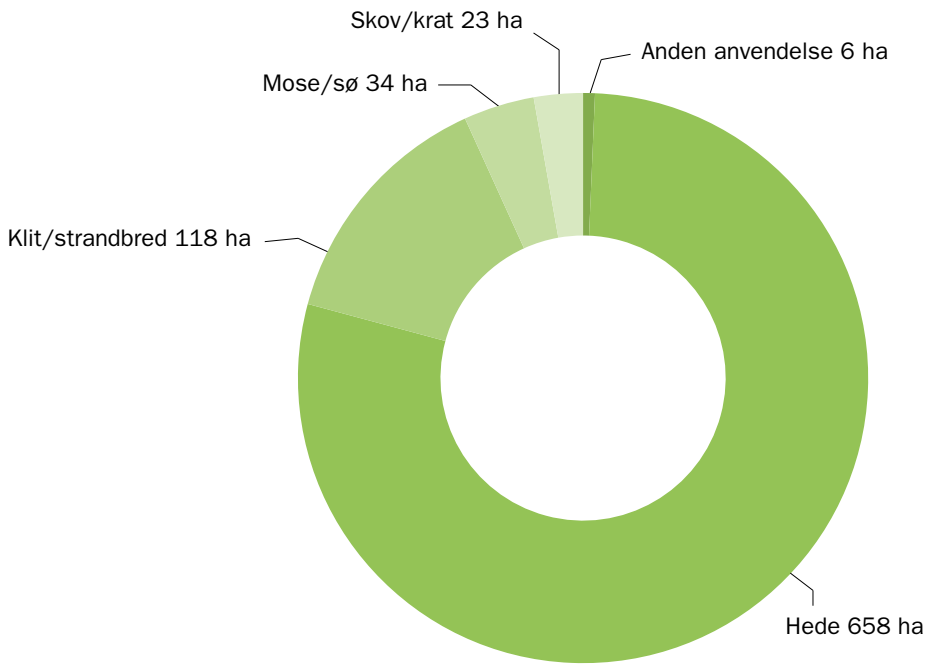

Figur 4-1: Overordnet arealanvendelse på Skydeområde Tranum. Kilde: Grundkort, Kortbilag 1.

4.1 Historie

Skydeområde Tranum tages i brug som militært område i 1955 og Skydeområde Tranum etableres i 1957 ved en overenskomst imellem de daværende ejere (diverse ministerier) og Forsvarets Bygningstjeneste. Klitgården blev indrettet til administrationsbygning og stald og lade blev ombygget til værksted mv. Efterfølgende er der etableret diverse militære uddannelsesanlæg herunder bl.a. skydebane for maskinkanon, selvmarkerende feltskydebane og bevægelig målbane.

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har det overordnede ansvar for den militære drift af Skydeområde Tranum.

4.2 Landskab og geologi

Skydeområde Tranum er beliggende på marint forland, der er dannet efter stenalderen og siden overlejret af yngre klitlandskaber. Ud imod Jammerbugt er sandstranden op til 120 meter bred (2014), men kystlinjen er under stadig forandring, da havet hvert år aflejrer ret store mængder sand på kysten. Bag stranden rejser klitterne sig i op til 20 meters højde og bag klitterne ligger de flade hedemoser og klitheder, som størstedelen af skydeområdet er domineret af. Store Vande er områdets største egentlige vådområde, og i den østlige del af området er der mindre nåletræsbevoksninger i forbindelse med beplantningerne i Tranum Klitplantage uden for området.

4.3 Ejendomsoversigt og kortgrundlag

4.3.1 Terrænet og dets inddeling

Skydeområde Tranum er i sin helhed ejet af Naturstyrelsen og er lejet af Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Skydeområdet er opdelt i 4 afdelinger. Se kortbilag 1 Grundkort. Som grundlag for planlægningen af drift er en afdeling inddelt i en række litra, dvs. driftsenheder, der er ensartede med hensyn til terræn, naturtype, anvendelse og vækstforhold.

Den registrering af naturtyper, som er vist på grundkortet, modsvarer den vejledende registrering af beskyttet natur, herunder hede, mose og vandløb, som var gældende ved denne plans udarbejdelse. De beskyttede naturtyper er beskrevet i afsnit 4.5.3.

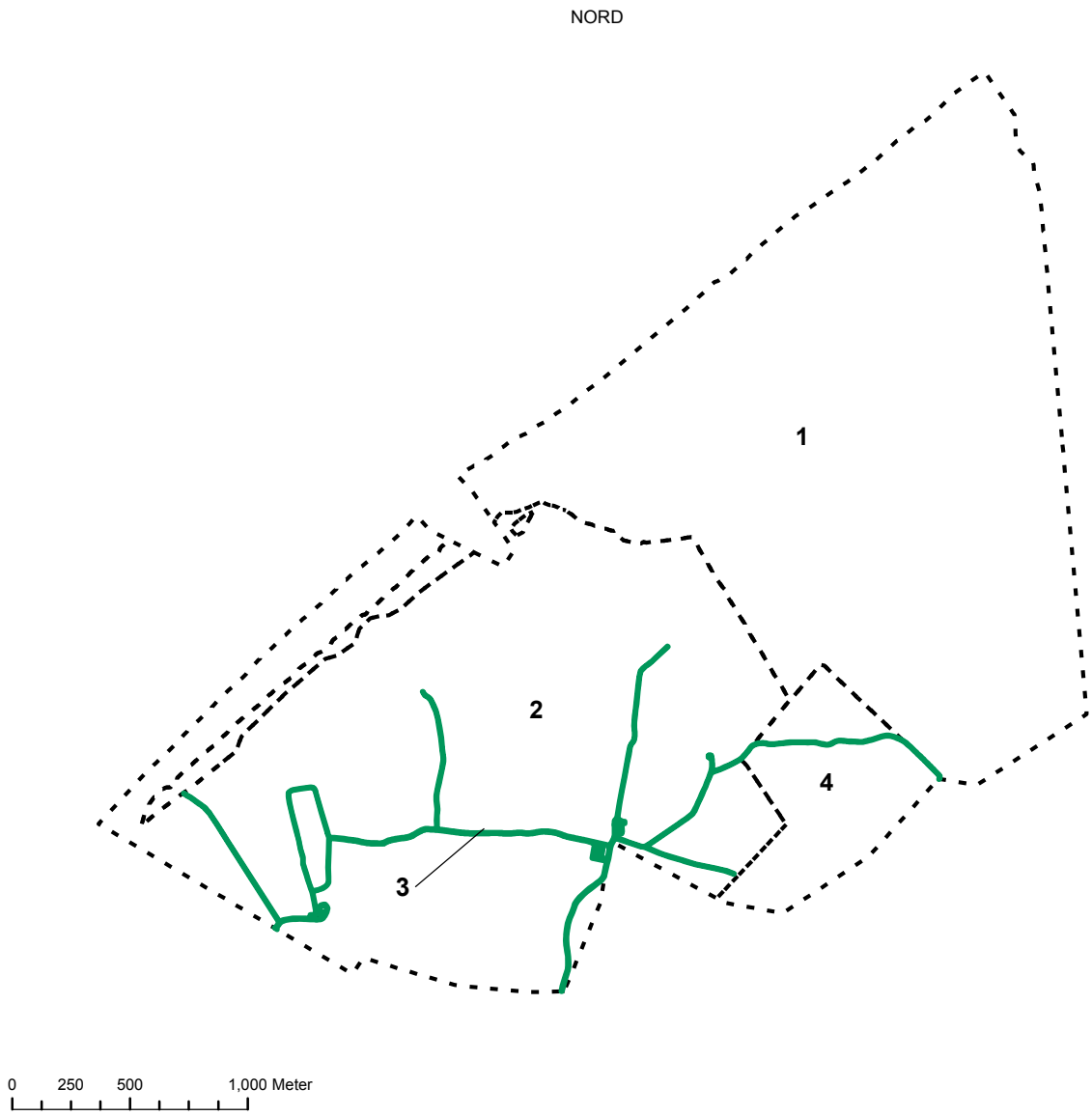

Figur 4-2: Oversigtskort med afdelingsnumre. Afdeling 3 består af veje med mere, og er vist med en anden farve.

4.3.2 Arealfordeling

Arealfordelingen på Skydeområde Tranum på tidspunktet for opstart af planlægningsarbejdet (2015) fremgår af Figur 4-1. Skydeområde Tranum udgør i alt 839 ha. Det fremgår, at hede udgør hovedparten af arealet, men også at klit/strandbred og mose udgør en stor del af det samlede areal.

4.3.3 Naboforhold

Skydeområde Tranum grænser mod vest op til Tranum Klitplantage, der er plantede nåletræer med dominans af sitkagran. Både imod syd og nord ligger flere sommerhus- og feriecenterområder langs kysten, imens baglandet også her er præget af store hede- og klitområder. Endelig grænser skydeområdet op til en privatejet ubebygget matrikel beliggende langs kysten midt i området.

4.3.4 Kortmaterialer

På grundlag af luftfotos, markgennemgang, matrikelkort og tidligere kort er der udarbejdet et grundkort (kortbilag 1) og et aktivitetskort (kortbilag 2) til denne driftsplan.

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på tidspunktet for opstart af planlægningsarbejdet (2015). I princippet medtages alt af betydning for drifts planlægningen.

Aktivitetskortet viser de planlagte aktiviteter i driftsplanen. En dækkende farve på kortet angiver tilbagevendende aktiviteter (f.eks. slåninger), imens skraveringer angiver engangsindgreb (projekter). I de tilfælde, hvor aktiviteten dækker hele skydeterrænet, eller hvor aktiviteten ikke kan angives på kort (f.eks. dialogmøder), er tiltagene også udeladt af det trykte kort.

4.4 Militær anvendelse

På Skydeområde Tranum findes en lang række militære anlæg, som forudsætning for en hensigtsmæssig uddannelse af soldaterne. Anlæggene er beskrevet nedenfor og vist på Figur 4.3. Beskrivelserne af anlæggene er udarbejdet på baggrund af møde med militære brugere den april 2016 og efterfølgende kommentarer.

Id	Navn	Beskrivelse
BN 1	Kontroltårn.	Toppen af kontroltårnet er fjernet (2016). Ben fastholdes og der monteres skydeplatform til brug for finskytter. Tårnet skal udvikles til fremtidigt brug for finskydning.
BN 8	Pejletårn.	Pejletårnet er ubemandet, med udstyret med kameraer, der sammen med skydeofficerens observationer i kontroltårnet, kan pejle nøjagtighed af nedslag. (Tårnet er i dårlig stand og der er efter mødet med militære brugere udtrykt ønsker om, at tårnet bliver fjernet.)
BN 13	Kuglemast.	Orange-rød "ballon" hejses i masten, når der skydes. Dette suppleres med hvidt blink imod vand i dagtimerne, og henholdsvis rødt/hvidt blink imod vand og rødt blink imod land ved natskydninger.
BN 16	Kugle og lysmast nord.	Orange-rød "ballon" hejses i masten, når der skydes. Dette suppleres med hvidt blink imod vand i dagtimerne, og henholdsvis rødt/hvidt blink imod vand og rødt blink imod land ved natskydninger.
BN 21	Radar og lysmast syd.	Orange-rød "ballon" hejses i masten, når der skydes. Dette suppleres med hvidt blink imod vand i dagtimerne, og henholdsvis rødt/hvidt blink imod vand og rødt blink imod land ved mørke-skydninger.
BN 25	Klitgården.	Klitgården er kontor for Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses sikkerhedskoordinator til radarovervågning mv.. (Huset er i god stand.)
BN 26	Skiveværkstedet.	Logistisk understøttelse til skydeområdet. Bygningen anvendes til værksted og lager til opbevaring og vedligehold af nødvendige materialer og er delvist renoveret.
BN 27	Barakbygninger.	Logistisk understøttelse til skydeområdet. Bygningen har været/er anvendt som opholdsbygning, briefingfacilitet og cafeterieudsalg for gæstende enheder. (Bygningen er i dårlig stand. Der er behov for renovering og evt. med udbygning med opbevaringsfaciliteter til våben og ammunition.)
BN 31	Post syd.	Posten fungerer som observationspost i forhold til færdsel langs kysten. Posten er bemandet, når der forgår skydninger ud over vandet. Samtidig afspærres stranden med "Indkørsel forbudt" skilte. Da klitten konstant rykker frem vil der være behov for at rykke posten jævnligt.

Id	Navn	Beskrivelse
BN 32	Post nord.	Posten fungerer som observationspost i forhold til færdsel langs kysten. Posten er bemandet, når der forgår skydninger ud over vandet. Samtidig afspærres stranden med "Indkørsel forbudt" skilte. På grund af sandfygning undermineres posten.
BN 35	Operatørvogn.	Operatørvognen er placeret i forbindelse med den selvmarkerede feltskydebane. I vognen findes kommunikationsudstyr og det er herfra målskiverne aktiveres. Operatørvognen er udskiftet i 2016. Inden udgangen af 2018 skal deri samarbejde med Naturstyrelsen sigtes på en permanent løsning tilpasset landskabet og de naturlige forhold.
BN 40	Tre branddamme.	Kun den sydlige af de 3 branddamme er med åben vandflade. Branddammene bruges ikke til brandslukning mere.
BN42	Selvmarkerende feltskydebane.	Den selvmarkerende feltskydebane ligger i forbindelse med operatørvognen (BN 35). Banen omfatter permanent opstillet elektronisk selvmarkerende skivemateriel og et voldanlæg med 5 mindre, grønmalede træskure/standpladser.

Figur 4-3: Tekniske anlæg på Skydeområde Tranum.

Id	Navn	Beskrivelse
a	Skovsgaard Jagtforenings anlæg.	Bygningerne består af et klubhus og 4 mindre træskure, hvorfra foreningen har sine aktiviteter.
b	Sprængningsområde, dækningsanlæg, sprængningsplads.	Området bærer præg af mange års aktivitet og sandpuden er sprængt bort. Påfyldning af nyt sand/renovering af området er påkrævet. Området er vandlidende.
c	Skarpkastningsbane.	Bruges til træning ved kast af håndgranat
d	Pansermålbane.	Baneanlægget anvendes til øvelsesskydning med skarpe panserværnsvåben til brug mod kampvogne og lignende.
e	Bevægelig målbane.	
f	Indskydningsbane.	
g	Maskinkanonanlæg	
h	Bombecirkel.	Flyvevåbnet anvender anlægget som målområde for øvelsesbomber og -raketter, der affyres fra lavtgående fly.
i	Maskinkanonbane.	
j	Trælæskærme.	
k	Opholdsfacilitet.	Ved selvmarkerende feltskydebane.
l	Antennemast	Opsættes som erstatning for evt. fjernelse af kontroltårn. Placering uafklaret.

4.5 Naturbeskyttelse

Der er store naturmæssige interesser på Skydeområde Tranum. Disse varetages primært af Naturstyrelsen som ejere1. Størstedelen af området bortset fra strandbredden, en del af klitten langs kysten og enkelte plantager og militære anlæg er registreret som beskyttet natur jævnfør naturbeskyttelseslovens § 3 (hede, mose og vandløb). Der gives i det følgende en status for naturværdierne på Skydeområde Tranum. Rækkefølgen af beskrivelserne følger beskyttelsesniveauet, således at naturværdier med det højeste beskyttelsesniveau beskrives først. Til slut beskrives øvrige temaer.

4.5.1 Natura 2000

Størstedelen af Skydeområde Tranum er omfattet af Natura 2000-område nr. 21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien indeholdende habitatområde nr. 193 Ejstrup klit og Egvands Bakke. Se figur 4-4. I området findes flere sjældne planter og området er værdifuldt for flere fuglearter samt krybdyr og padder. Skydeområdet rummer desuden et større antal sjældne insekter, herunder den truede dagsommerfugl hedepletvinge, der her har en god bestand i bl.a. de slåede brandbælter (Naturstyrelsen, 2010, 2014a, 2014b).

Naturplejen, der udmønter Natura 2000-planen, udføres af Naturstyrelsen, som ejere af arealet, direkte igennem Naturstyrelsens egne driftsplaner[1] og igennem Naturstyrelsens plejeplan for området (Naturstyrelsen, 2012). Skydeområde Tranum er omfattet af driftsplanen for Skov 72 – Tranum Plantage (Naturstyrelsen, 2016).

1 Naturstyrelsen laver langsigtede driftsplaner for alle deres arealer. Driftsplanerne beskriver, hvordan styrelsens skove og naturarealer skal drives og plejes, og de har dermed betydning for både friluftsliv og natur. Planerne gælder for 15 år ad gangen, med en planlagt revision en til to gange i perioden. En driftsplan indeholder blandt andet:

En beskrivelse af den overordnede målsætning for arealdriften.

- Beskrivelser og målsætninger for de enkelte skov- og naturområder.
- En plan for skovdriften.
- En plan for hvordan naturarealer skal plejes.
- En plan for landskabets udvikling.
- En plan for friluftsliv.
- En plan for pleje af fortidsminder og kulturspor.

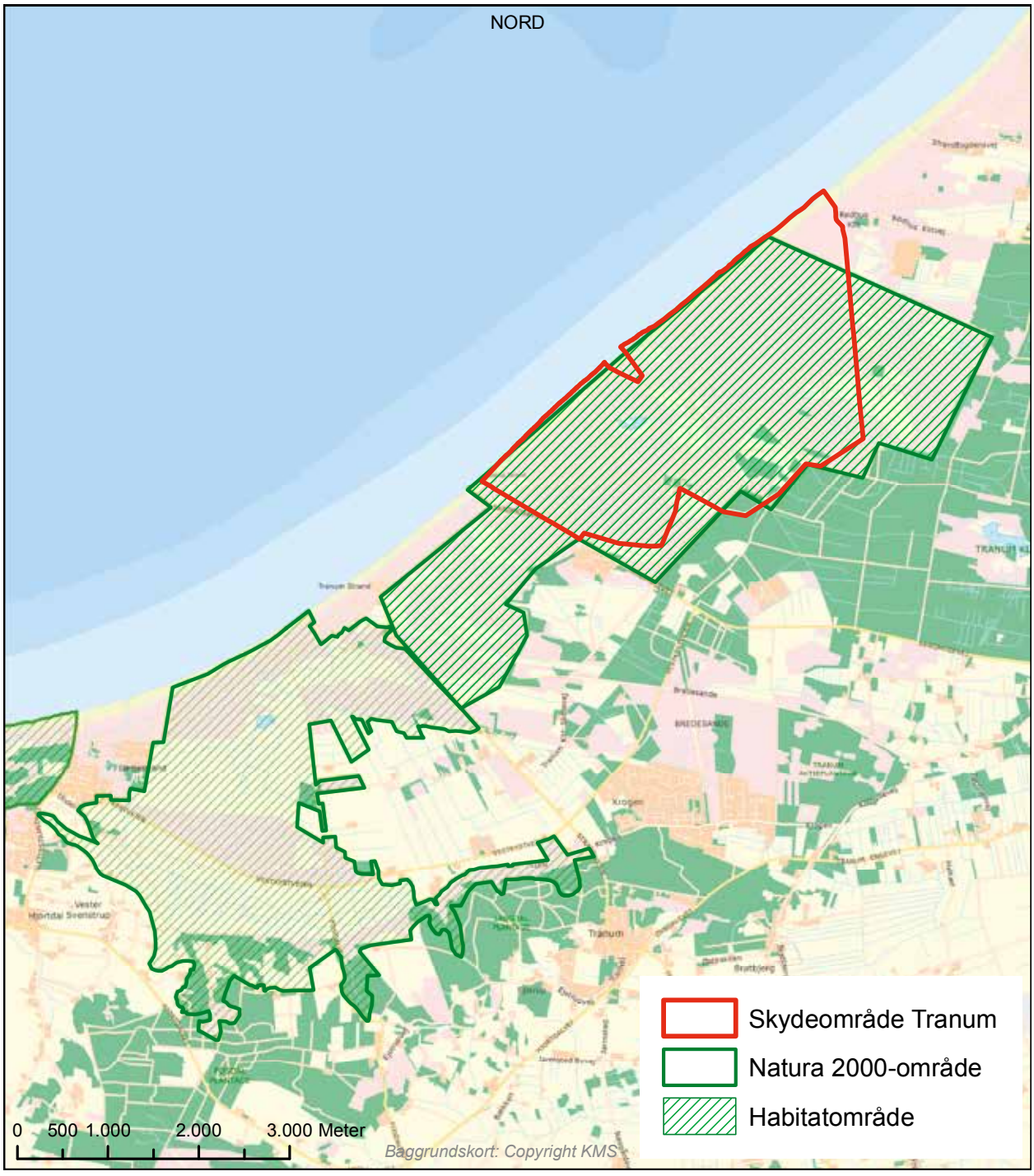

Figur 4-4: Natura 2000-område nr. 21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien og afgræsningen af Skydeområde Tranum.

Jævnfør Naturstyrelsens plejeplan og Jammerbugt Kommunes handleplan bilag 4 (Jammerbugt Kommune, 2012) planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for dagsommerfuglen hedepletvinge. I Kapitel 7 er de enkelte aktiviteter, der er nødvendige for den militære drift, vurderet nærmere i forhold til Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvor det er relevant.

De aktiviteter, der forslås i nærværende plan (Kapitel 7), vurderes samlet set at være i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger om at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for Natura 2000-om- rådets naturtyper og arter.

4.5.2 Bilag IV-arter

EU's habitatdirektiv foreskriver særlig beskyttelse af en række plante- og dyrearter (EU, 1992). Denne indsats skal ske såvel indenfor som udenfor Natura 2000-områderne. Ifølge faglig rapport nr. 635/2007 fra Danmarks Miljøundersøgelser (Søgaard & Asferg, 2007) er der registreret følgende bilag IV-arter i det 10 x 10 km UTM kvadrat, som omfatter Skydeområde Tranum: Markfirben og spidssnudet frø.

Det vurderes, at der på skydeområdet er egnede yngle- og rastesteder for begge arter, og at de militære aktiviteter ikke påvirker arternes økologiske funktionalitet negativt.

4.5.3 Vandplaner

Skydeområde Tranum er omfattet af Vandplan for Hovedvandopland 1.1 Nordlige Kattegat, Skagerrak, der er udarbejdet efter bestemmelserne i miljømålsloven, som lovmæssigt implementerer EU's vandrammedirektiv (EU, 2000) i Danmark. Vandplanen skal ifølge lovgivningen sikre, at vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster i udgangspunktet opfylder miljømålet "god tilstand" inden udgangen af 2015. Endvidere skal det sikres, at eventuelle forringelser af tilstanden for vandområderne forebygges. Dette varetages af Naturstyrelsen, som er ejer af området.

Nationalt beskyttet natur og vandløb Størstedelen af Skydeområde Tranum er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 som hede, mose og vandløb. De beskyttede naturområder er besigtiget af Nordjyllands Amt i 1998 og af Naturstyrelsen i 1999 i forbindelse med udarbejdelse af den tidligere drifts- og plejeplan. Af mere sjældne plantearter på terrænet blev der ved disse besigtigelser blandt andet registreret klit-rose, klit-siv, nikkende kobjælde, kattefod, og de fredede orkidéer; sump-hullæbe, bakke-gøgelilje, thy-gøgeurt og plettet gøgeurt. For en mere omfattende gennemgang af plantelisten fra 1999 henvises der til den tidligere drifts- og plejeplan (Miljø- og Energiministeriet et al., 1999).

Heder

Størstedelen af Skydeområde Tranum er registreret som beskyttet hede. Heden er som udgangspunkt lysåben kun med enkelte mindre bevoksninger særligt i den østlige del af området. Flere steder i området ses brandbælter med lavtvoksende hedelyng. Brandbælterne blev tidligere pløjede, men nu vedligeholdes de udelukkende ved regelmæssige slåninger.

Moser

De beskyttede moser udgøres af 5 mindre områder centralt på området, herunder ét område i tilknytning til Store Vande. Mosearealerne er næringsfattige og lavtliggende og her ses blandt andet klokkelyng, lysesiv, tagrør, liden ulvefod, opvækst af pil samt arter af sphagnum.

Vandløb

De beskyttede vandløb afvander områdets moser og den sydlige del af skydeområdet omkring den selvmarkende skydebane. Vandløbene er ikke vandfyldte på hele strækningen hele året.

Fredninger

Skydeområde Tranum er omfattet af fredningen Lien, Fosdalen og Sandmosen, der er fredet ved Fredningsnævnets kendelse af 4. december 2006 (Fredningsnævnet, 2006). Terrænet indgår kun som en mindre del af den ca. 3.000 ha store fredning. Fredningens formål er at bevare, pleje og genoprette de landskabelige, naturhistoriske, kulturhistoriske og kulturgeografiske værdier i området. Det fremgår af Naturklagenævnets delafgørelse af 12. juni 2006, at fredningsbestemmelser, der pålægges de områder, der indgår i Skydeområde Tranum, ikke vil få retsvirkninger, så længe området er omfattet af en drifts- og plejeplan.

Fredede arter

Ud over de arter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV (se afsnit 4.5.2) kan en række dyr og planter på Skydeområde Tranum være fredet i henhold til artsfredningsbekendtgørelsen (Naturstyrelsen, 2015) Det drejer sig om alle padder og krybdyr samt alle orkideer, samt enkelte andre arter af dyr og planter. Der er registreret flere arter af fredede orkidéer og den fredede dagsommerfugl hedepletvinge på Skydeområde Tranum.

4.5.7 Øvrige naturtyper og arter

Beplantninger

I den østlige del af Skydeområde Tranum i tilknytning til Tranum Klitplantage findes flere mindre bevoksninger, der for størstedelen består af nåletræ. Bevoksningerne er registreret som fredskovspligtige ligesom en stor del af det øvrige skydeområde.

Ikke beskyttede plante- og dyrearter

Som en del af udarbejdelsen af driftsplanen for Skydeområde Tranum 1999-2014 blev der foretaget en række feltbesigtigelser med registreringer af vegetation, pattedyr, krybdyr, padder, fugle samt dagsommerfugle. Vegetationen på Skydeområde Tranum er for størstedelen uforstyrret og derfor med stort indslag af sjældne og habitattypiske arter. Der er registreret en række almindelige arter af pattedyr i området. Der er desuden registreret 60 forskellige arter af fugle, hvoraf flere er sjældne og/eller opført på Den Danske Rødliste.

Der henvises til den tidligere drifts- og plejeplan (Tranum (Miljø- og Energiministeriet mfl., 1999) for en nærmere gennemgang af arter på Skydeområde Tranum.

4.5.8 Invasive arter

Invasive arter er defineret som indslæbte, fremmede arter, der ved deres spredning og forekomst skader den hjemmehørende biodiversitet. På Skydeområde Tranum var der i den tidligere plan særlig fokus på forekomsten af mink, der blev beskrevet som hyppigt forekommende. Status for arten er i dag ukendt.

4.6 Publikumshensyn

Skydeområde Tranum er ikke i så høj grad som mange andre af de terræner, som Forsvarsministeriets ejer eller lejer offentligt tilgængeligt, da dette ikke er muligt af hensyn til publikums sikkerhed. Der er dog adgang langs kysten, når der ikke gennemføres skydninger eller anden militær øvelsesaktivitet i området. Stranden er åben i perioden 1. juli til september, påske, pinse og Store Bededagsferien, efterårsferien, samt når der ikke foregår skydninger, hvilket fremgår af Forsvarets Støjportal (Forsvarsministeriet, 2017). I forbindelse med skydeaktiviteter styres offentlighedens adgang til stranden af skiltning/afmærkning. Der er ikke adgang på resten af terrænet.

Naturstyrelsen gennemfører 2 - 3 offentlige ture på Skydeområde Tranum om året.

Skovsgaard Jagtforenings lejer af Forsvarsministeriet en række mindre anlæg (klubhus og flugtskydningsbane) umiddelbart øst for Klitgården – se figur 4-3. Denne driftsplan forholder sig ikke til drift eller brug af disse.

5. ANALYSE

Dette kapitel indeholder en emneopdelt vurdering af, hvordan nærværende driftsplan på en hensigtsmæssig og balanceret måde kan tilgodese de opstillede målsætninger.

5.1 Nye aktiviteter

De kommende driftsaktiviteter på Skydeområde Tranum tilrettelægges udelukkende med fokus på den militære brug som skydeområde. Aktiviteter, der iværksættes i denne forbindelse, sikres at ske indenfor rammerne af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne, således at der efter aftale med Naturstyrelsen ikke sker en utilsigtet påvirkning af bevaringsstatus for arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

5.1.1 Tilgroning

Dele af terrænet er under tilgroning med træer og buske. Disse bevoksninger ønskes ryddet af Naturstyrelsen af hensyn til områdets naturbevaringsstatus. Hvor dette kan have betydning for de militære aktiviteter, kan det aftales nærmere med Naturstyrelsen ved årlige dialogmøder, at disse områder kun ryddes delvist, således at der fortsat er mindre områder med træbevoksning, der kan anvendes til handlebaner mv.

5.1.2 Hydrologi

På Skydeområde Tranum er der flere steder kunstige grøfter, der afvander området. Denne afvanding er en nødvendighed for at området kan bruges til de militære uddannelsesaktiviteter og vil blive oprenset, når det er nødvendigt.

5.1.3 Påvirkninger som følge af øvelsesaktivitet

Potentielt kan støj fra militære aktiviteter være generende for det lokale dyreliv samt det omkringliggende lokalsamfund. Dette håndteres ikke i driftsplanen, men henhører under særlig regulering via støjbekendtgørelse (Miljø- og Fødevareministeriet, 2015a).

Det vurderes på baggrund af generelle erfaring fra de militære terræner, at de øvelsesmæssige aktiviteter ikke udgør et problem i forhold til forstyrrelser af dyrevildtet. Erfaringerne viser, at vildtet oftest hurtigt vænner sig til den støj, der er i området. Forstyrrelser af dyrevildtet fra øvelsesaktiviteter behandles derfor ikke yderligere i driftsplanen.

Spontane brande opstår i forbindelse med skydeaktiviteter. Brandene bliver slukket så hurtigt som det muligt, da brande stopper øvelsesaktiviteterne. Brande kan samtidig være medvirkende til at vedligeholde den lysåbne natur på hedearealerne.

5.2 Beskyttede arter

For at tilgodese særligt beskyttelseskrævende arter er der for alle de arealer, som Forsvarsministeriet ejer eller lejer, opstillet en række retningslinjer vedrørende aktiviteternes tidsmæssige gennemførsel. Retningslinjerne er beskrevet i Bilag 9.2, model 4.

Det kan ikke udelukkes, at der kan være forekomster af markfirben og arter af padder på habitatdirektivets bilag IV på Skydeområde Tranum. Gamle, hule træer og træer med sprækker kan potentielt være yngle- og rastested for flagermus på habitatdirektivets bilag IV, men det vurderes, at der ikke findes rastende og ynglende flagermus på Skydeområde Tranum.

Markfirben er afhængige af lysåbne områder gerne med løs sandet jord for at opnå optimal ynglesucces. På Skydeområde Tranum er det særligt klitterne og de tørre heder, der potentielt er yngle- og rasteområde for

markfirben, der således potentielt har mange levesteder på skydeområdet. Ingen af de foreslåede aktiviteter vurderes at påvirke den økologiske funktionalitet for yngle- og rastesteder for markfirben negativt. Derimod kan militære aktiviteter skabe nye yngle- og rastesteder for arten.

Driftplanens aktiviteter vurderes ikke at beskadige lokale bestande af bilag IV arter og den økologiske funktionalitet af yngle- og rastesteder på terrænet opretholdes.

Den fredede dagsommerfugl hedepletvinge er særligt knyttet til områder med ekstensiv drift, hvor vegetationen f.eks. slås med flere års mellemrum, eller hvor vegetationen slås sent på sæsonen. Dette er blandt andet gældende i Skydeområde Tranums brandbælter. Der vil fortsat blive afslået brandbælter indenfor Skydeområde Tranum til støtte for bekæmpelse af spontane brande. Dette forventes at gavne forekomsten af hedepletvinge.

5.3 Natura 2000-områder

Det vurderes, at denne driftplans aktiviteter (se afsnit 7) ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, og at både de relevante overordnede og konkrete mål i Natura 2000-planen efterleves. Samme vurdering gælder de generelle og områdespecifikke retningslinjer.

Under forudsætning af driftsplanens fulde gennemførelse, vurderes det således, at de militære aktiviteter i planen ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer eller projekter, vil påvirke Natura 2000-området væsentligt. Det vurderes som følge heraf, at driftplanen ikke skader lokalitetens integritet.

5.4 Publikumsinteresser

Skydeområde Tranum er lukket for publikums adgang på grund af mange års brug på terrænet med skarp ammunition. Der arrangeres dog 2- 3 årlige guidede ture for interesserede borgere. Forsvarsministeriets personale kan deltage på disse guidede ture, da dette vil være god en mulighed for at præsentere Forsvarets aktiviteter for publikum. Der er desuden fortsat adgang langs kysten, når der ikke gennemføres skydninger.

Adgangsvej til kontroltårnet (2016).

6. VISIONER

Dette kapitel giver en beskrivelse af de langsigtede visioner for landskabstyperne og arealudviklingen på Skydeområde Tranum baseret på de overordnede militære uddannelsesmæssige behov. Det omfatter en vurdering af de såkaldte landskabstyper, der beskriver visionen for fordelingen af det lukkede, halvåbne og det åbne landskab på større delarealer. Der henvises til beskrivelse af landskabstyperne i bilag 9.1. Ligeledes omfatter beskrivelsen de såkaldte arealudviklingstyper, der understøtter den langsigtede vision for udviklingen af tilstanden på arealet. Det er fortsat udelukkende Naturstyrelsens driftsplaner og Natura 2000-planen, der udstikker rammerne for naturplejen på terrænet.

Opdelingen af de militære øvelsesterræner i lukkede, halvåbne og åbne landskaber og deres militære, biologiske og rekreative udviklingsmål er beskrevet nærmere i publikationen Arealudviklingskataloget (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2013). Hver landskabstype omfatter en række arealudviklingstyper, der nærmere beskriver det typiske landskab og dets naturindhold.

Det er visionen, at hele Skydeområde Tranum skal fremstå som et åbent landskab med elementer af krat og andre mindre bevoksninger for at sikre en optimal uddannelsesmæssig kulisse.

Det åbne landskab

Det åbne landskab er uden træbevoksning, men dog ofte med naturelementer som levende hegn, krat mv. Det åbne landskab er kendetegnet ved lavtvoksende urte- og græssamfund og evt. slettearealer, der for nyligt har været i landbrugsmæssig omdrift. På Skydeområde Tranum er hele arealet et åbent landskab med spredt opvækst af løvtræ og nåletræ særligt omkring Klitgården og i områdets østlige dele. Arealudviklingstyperne er kysthede og indlandshede. Kystheden er et næringsfattigt åbent og kystnært landskab med forskellige klittyper. Vegetationen er domineret af dværgbuske som hedelyng, klokkelyng, revling og gråris og med en for klittyperne karakteristisk græs- og urteflora. Indlandsheden er ligeledes et næringsfattig og åbent landskab domineret af dværgbuske og med plantearter tilpasset sur og mager jord.

Åbent landskab

Figur 6-2. Eksempel på åbent landskab på Skydeområde Tranum.

7. AKTIVITETER

Dette kapitel anviser på grundlag af målsætning, status og analyse den konkrete, praktiske realisering af indsatsprogrammet på det enkelte delareal. Dette sker som en udmøntning af de modeller, der er beskrevet i Bilag 9.2. Hertil kommer aktiviteter, som ikke er omfattet af en model, og som derfor beskrives mere grundlæggende, eventuelt med henvisning til særskilte projektformuleringer. Afsnittet kan omsættes direkte i arbejdsbeskrivelser.

De enkelte aktiviteter er nærmere beskrevet i nedenstående afsnit. Aktiviteterne kan knyttes til en række modeller, der er nærmere beskrevet i Bilag 9.2. Modellerne beskriver den drift, der skal gennemføres på det enkelte areal og kan betragtes som en værktøjskasse. Modellerne skal sikre opfyldelse af målsætningerne på sigt og bygger i vid udstrækning på rammer og vilkår fra Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses generelle retningslinjer for arealdrift og -pleje (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011).

De første afsnit omfatter aktiviteter, der kan henføres til specifikke modeller. Efterfølgende gennemgås aktiviteter, der ikke er suppleret af egentlige modelbeskrivelser. For hver aktivitetsgruppe opstilles en tabel over de planlagte aktiviteter. Tabellen indeholder kolonner med oplysninger om: målsætning, id, lokalitet, afdelinger, areal, udførelsestidspunkt og aktivitetsbeskrivelser. Målsætningskolonnen beskriver hvilken målsætningstype (militær, natur eller publikum), der udgør grundlaget for aktiviteten. Hvor der er muligt angives den enkelte aktivitet desuden på Aktivitetskort Kortbilag 2. Arealet angiver den omtrentlige størrelse i hektar (hvis ikke andet er angivet). Under aktivitetsbeskrivelser uddybes den enkelte aktivitet.

7.1 Rydning

Gennemføres efter model 1.

Det overordnede mål er at vedligeholde skydeområdet som et åbent landskab, der dog fortsat har områder med enkelte bevoksninger og således understøtter de militære uddannelsesmæssige behov til f.eks. handlebaner. Aktiviteten omfatter kun tiltag i forhold til militære uddannelsesmæssige behov. Alle rydninger gennemføres af Naturstyrelsen som ejer af området, og omfanget af rydningerne skal derfor aftales nærmere med denne i forbindelse med de årlige dialogmøder (se id 6-1).

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær	1-1	Den østlige del grænsende til Tranum Klitplantage.	3	-	Efter behov.	**Delvis rydning.** For fortsat at sikre et landskab med plads til diverse militære aktiviteter aftales omfanget af rydningerne med Naturstyrelsen igennem de årlige dialogmøder (se Id. 6-1). Rydningernes omfang afhænger af tilgroningens karakter og egentlige fladerydninger foretages på Naturstyrelsens foranledning. Rydninger af enkelte træer kan ske som en militær aktivitet uden forudgående planlægning.
Militær	1-2	Langs grænsen af hele skydeterrænet.	1a, 2a, 2b, 4a	-	Løbende efter behov.	**Hel rydning (evt. slåning).** De sort/gule markeringspæle og området imellem dem skal friholdes for at sikre en tydelig markering af terrængrænsen.

7.2 Slåning af materiale

Gennemføres efter model 2 i brandbælter.

De dele af brandbælterne, der ikke slås, skal skifte ved hver slåning. Ved at udføre slåning skiftevis på halvdelen af brandbæltets bredde sikrer man bl.a. skjulesteder og levesteder for eksempelvis fugle, harer, insekter og padder samt en botanisk artsdiversitet.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær/ natur	2-1	Brandbælter.	1a, 4a	-	2017	**Brandbælter udvides til dobbelt bredde.**
Militær/ natur	2-2	Brandbælter.	1a, 4a	48,4	2017 og herefter årligt.	**Brandbælter.** Slås præventivt med baggrund i brandsikkerhed. Brandbælterne, der jævnfør Id 2-1 er udviddet til dobbelt bredde, slås sidst på sæsonen (sep.-okt.) i hele bredden hvert år, eller de slås i den halve bredde hvert andet år skiftevis den ene halvdel og den anden halvdel.
Militær/ natur	2-3	Brandbælter.	Ej på kort.	-	2017.	**Nye brandbælter.** Det skal defineres, hvor der evt. skal udlægges nye brandbælter for at imødese det militære behov for brandbekæmpelse. Desuden øges forekomsten af nye levesteder for den fredede dagsommerfugl hedepletvinge. Brandbælterne slås efterfølgende jævnfør Id. 2-2.

7.3 Publikum

Gennemføres efter model 5.

Skydeområde Tranum er permanent lukket for offentlighedens adgang bortset fra adgang langs kysten, når der ikke er skydeaktiviteter i området.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær/publikum	BN31, BN32	Kysten.	1c, 2c	0,1	Igennem hele planperioden.	Observationsposter/skydesikkerhed. Det sikres via skiltning og opsyn fra observationspost nord og observationspost syd, at publikum ikke påvirker områdets skydeaktiviteter.
Publikum	4-1	-	-	-	Årligt i hele planperioden.	Naturstyrelsen planlægger og gennemfører 2 - 3 offentlige ture i terrænet om året. Forsvarsministeriets personale kan deltage i turene.

7.4 Hydrologi

Gennemføres efter model 6.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Længde (m)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær	3-1	På grøfter der har indflydelse på militære aktiviteter.	1a, 2a, 4a, 4h	6.662	Løbende efter behov	Vedligeholdelse af grøfter. Oprensningen gennemføres for at sikre, at området forbliver tilstrækkeligt tørt til, at der uhindret kan gennemføres de militære aktiviteter.

7.5 Ikke modelbeskrevne aktiviteter

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær	6-1	-	Ej på kort.	-	2016 og herefter årligt.	**Dialogmøder.** Der afholdes årlige dialogmøder med deltagelse af repræsentanter for ejere (Naturstyrelsen Vendsyssel) og militære brugere herunder Flyvevåbnet i forhold til flysikkerhed (fugle). Møderne indkaldes af den til enhver tid forvalt- ningsansvarlige myndighed.
Militær	6-2	Nord for Klitgården.	3a	Ca. 1,5 km.	2017.	**Kørespor.** Køresporet etableres med evt. mindre udjævninger af terræn. For at undgå utilsigtet kørsel på terrænet skal der opbygges en permanent grusvej i 4 meters bredde. Der etableres grusbefæstede vendepladser 4 steder på køresporet i størrelse 25x25meter.
Militær	BN 35	Operatørvogn.	2a	-	Senest ultimo 2018.	**Operatørvogn.** Operatørvognen tilpasses de landskabelig og naturgivne forhold. Udformningen aftales med Naturstyrelsen.
Militær	6-3	-	Ej på kort.	-	I løbet af planperioden.	**Handlebaner.** Handlebaner defineres efter behov i forbindelse med eksisterende bevoksninger efter en nærmere projektbeskrivelse. Se deuden Id 1-1.

Målsætning	Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
Militær	6-4	-	Ej på kort.	-	I løbet af plan-perioden	**Flysikkerhed.** Der skal være opmærksomhed på aktiviteter, der kan tiltrække kolonirugende fuglearter (f.eks. skarv, gæs og arter af måger) eller andet der kan udgøre fare for flysikkerhed.
Militær	6-5	-	2g			**Eksisterende sprængningsplads.** Området køres igennem med en mineplejl i 30 cm dybde. Derefter gennemgås området med en gravemaskine med betongrab. Nærområdet ryddes manuelt for større sprængstykker. Pladsen renoveres evt. ved påfyldning af nyt sand. Der skal foretages løbende oprydning og vedligehold af pladsen.
Militær	6-6	-	Ej på kort	-	I løbet af plan-perioden	**Diverse militære aktiviteter** Ved aktiviteter, der ikke er beskrevet i nærvæ-rende plan, kontaktes Naturstyrelsen Vendsys-sel før igangsætning se desuden Id 6-1.
Militær	6-7	-	2a, 3a	Ca. 0,2	2017	**Dækningsvolde** Etablering af dækningsvolde til beskyttelse af anlæg ved målskiver. Voldene etableres ved af-skrab af materiale omkring anlæggene, således at der dannes kunstige "klitter" i ca. 1 meters højde og 2 meters længde.
Publikum	6-8	Øst for Klitgår-den	3a	-	Ved kontrakt-fornyelse	**Udlejning af faciliteter** Ved kontraktfornyelse af udlejning af Skovga-ards Jagtforenings klubhus og flugtskydnings-bane skal det sikres, at miljøgodkendelsen er i overensstemmelse med gældende forhold.

8. REFERENCER

EU (1992): Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

EU (2000): Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger.

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (2011): Bestemmelse for drifts- og plejeplaner. Bilag 5 til FBEBST 610-6 med underbilag. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (2013): Arealudviklingskatalog. Et værktøj til arealplanlægning på Forsvarets arealer. Forsvarsministeriet.

Forsvarsministeriet (2002): Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem forsvarets skydeområder og andre militære områder. BEK nr 64 af 30/01/2002. Forsvarsministeriet.

Forsvarsministeriet (2012): Forsvarsministeriets miljø- og naturstrategi 2012-2015. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

Forsvarsministeriet (2016 a): Forsvarsministeriets Miljø- og energistrategi 2016-2020.

Forsvarsministeriet (2017): Støjportal: http://www2.forsvaret.dk/temaer/stoej-portal/rm/Pages/Oversigt.aspx

Fredningsnævnet (2006): Fredning af Lien, Fosdalen og Sandmosen. Reg. nr. 08061-00. 15. dec. 2006.

Jammerbugt Kommune (2012): Natura 2000 – Handleplan, 1. planperiode 2010 – 2015. Ejstrup Klit, Egvands bakker og Lien med Underlien. Habitatområde nr. H193 og H219, Natura 2000-område nr. 21. Jammerbugt Kommune.

Miljøministeriet (2014): Miljøgis: Natura 2000 – Basisanalyse 2016-2021: http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=natura2000planer2basis2013

Miljø- og Fødevareministeriet (2015a): Bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. BEK nr. 1732 af 21/12/2015. Miljø- og Fødevareministeriet.

Miljø- og Fødevareministeriet (2015b): Bekendtgørelse om lov og jagt og vildtforvaltning. LBK nr. 1617 af 08/12/2015. Miljø- og Fødevareministeriet.

Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, Hærens Operative Kommando (1999): Skydeområde Tranum – Drifts- og plejeplan 2000-2014. Tilgængelig på http://www2.forsvaret.dk.

Naturstyrelsen (2011): Natura 2000-plan 2010-2015. Natura 2000-område nr. 21, Habitatområde nr. H193 og H219. Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen (2012): Natura 2000-plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr. 21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien. Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen (2014a): Natura 2000-basisanalyse 2016-2021. Natura 2000-område nr. 21, Habitatområde nr. H193 og H219. Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen (2014b): Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021. Natura 2000-område nr. 21, Habitatområde nr. H193 og H219. Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen (2015): Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt. BEK nr. 1782 af 16/12/2015. Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen (2016): Hentet 2016 http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/skovbrug/statsskovene/driftsplanlaegning/vendsyssel/skovvise/

Skov- og Naturstyrelsen (1993): Vejledning om naturbeskyttelsesloven. Med efterfølgende ændringer. Miljøministeriet.

Søgaard, B., & Asferg, T. (2007): Håndbog om dyrearter. Faglig rapport fra DMU nr. 635. Århus Universitet: Danmarks Miljøundersøgelser.

9. BILAG

9.1 Forsvarsministeriets generelle visioner for arealudviklingen

Skyde- og øvelsesterræner ejet eller lejet af Forsvarsministeriets og arealer, hvorpå der eksempelvis er anlagt flyvestationer udgøres for en stor del af arealer, der tidligere har tjent land- og skovbrugsmæssige formål. I takt med at jordbrugsdriften er ophørt eller ekstensiveret, er der på mange arealer blevet plads til den natur, der ellers er trængt i det omgivende intensivt udnyttede landskab. Ca. halvdelen af de arealer, som Forsvarsministeriet ejer eller lejer, er udpeget som internationalt beskyttet Natura 2000-område, og ca. halvdelen heraf udgør naturtyper, der er udpegningsgrundlag for områderne. 2/3 af de udpegede naturtyper er i høj eller god naturtilstand. Ligeledes huser arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriets et bredt udsnit af internationalt prioriterede og beskyttelseskrævende arter, herunder ikke mindst fuglearter, der er tilknyttet næringsfattige, våde og lysåbne naturtyper. Til dette kommer en række nationalt beskyttede naturtyper, f.eks. næsten 1.000 søer samt moser, heder, overdrev mv. I alt ca. 15.000 ha er således registreret som beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Der findes herudover 147 km beskyttet vandløb. Endelig rummer arealerne værdifulde og typiske danske natur- og kulturlandskaber med et bredt og stabilt indhold af karakteristiske og ikke beskyttelseskrævende arter. Med indholdet af landskaber, naturtyper og arter og med mulighed for at give råderum for dynamik og processer, er disse arealer et meget væsentligt bidrag til at bevare og udvikle biodiversiteten i Danmark og Europa. Til dette kommer, at arealerne har et betydeligt potentiale for at demonstrere bæredygtig forvaltning af biodiversitet samt for oplevelsesmuligheder for befolkningen.

I Forsvarsministeriets miljø- og naturstrategi 2012-15 (Forsvarsministeriet, 2012) lægges der vægt på, at der opretholdes en naturtilstand på arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet, der skaber de bedste betingelser for bevarelsen af den naturlige flora og fauna. Det væsentligste virkemiddel hertil er at fortsætte ekstensiveringsprocessen, således at der i planlægningen – sammen med hensynet til udvikling af områdernes funktionalitet som uddannelsessteder – indlægges et overordnet hensyn til biodiversiteten med tilhørende dynamik og naturlige processer. Dette kræver en holistisk tilgang til arealforvaltningen, således at den klassiske sondring mellem skov-, landbrugs- og naturarealer afløses af en opfattelse, der på lang sigt udvikler landskab og natur i en integreret form på hele terrænet og ligeledes afstemt med landskaber og naturtyper i lokalområdet. Et redskab hertil er at opstille og beskrive den langsigtede landskabs- og natur- udvikling i form af visioner for udviklingen på de enkelte delarealer. Hermed sikres en fælles referenceramme for de arealforvaltnings- og planlægningsmæssige tiltag.

I kraft af deres placering langt fra større byer, og i områder med sparsom bebyggelse og infrastruktur i øvrigt, kan de større militære områder præge de lokale landskaber relativt meget i de egne, hvor de nu ligger. De større områder repræsenterer tillige ofte flere landskabstyper. Karakteristisk for mange er kyst-, klit- og hedelandskaber, ikke mindst skydeområderne, hvor de åbne landskaber bruges som nedslags- og målområder. En meget stor del udgøres af egentlige kulturlandskaber, særligt åbne områder, der er udviklet igennem agerbrug og skovdrift, hvoraf store dele er skabt igennem målrettet klittilplantning eller egentlige skovbrugsformål, men hvor der også er væsentlige militære interesser, f.eks. i form af uddannelse i kamp i lukket terræn. En række arealer, særligt øvelsesarealerne, er præget af landskaber, der kan karakteriseres som ”halvåbne”, dvs. åbne arealer med spredt og ofte gruppevis bevoksning. Denne

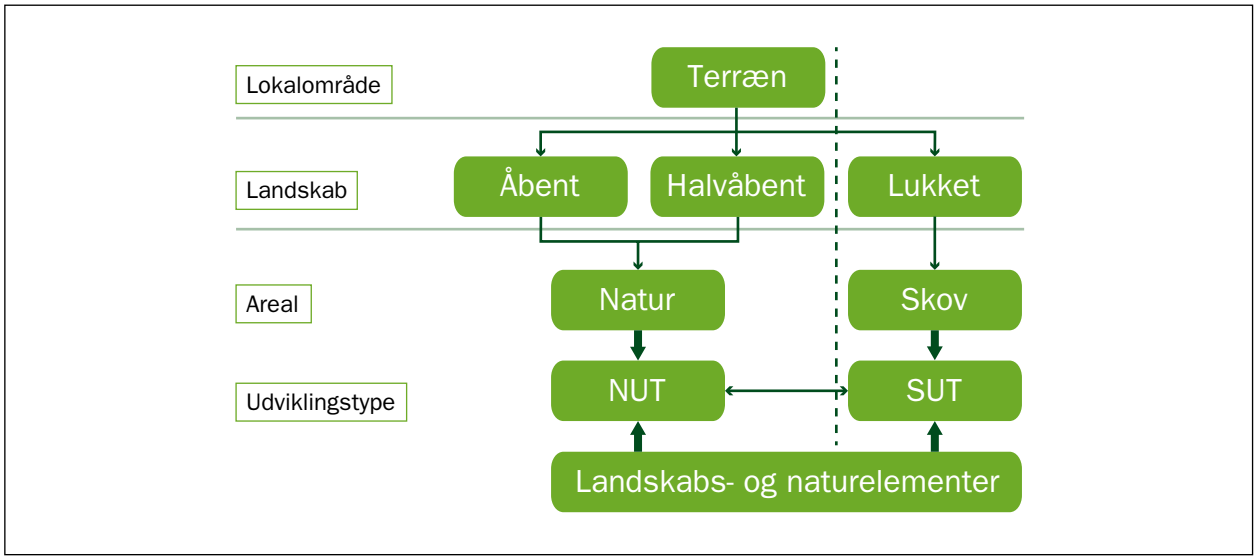

Figur 9-1: Diagram over flowet fra landskab over areal til arealudviklingstype. Den lodrette stiplede linje indikerer den administrative opdeling i planlægning for skov (skovudviklingstyper) og natur (naturudviklingstyper), men samtidig at skov og natur ud fra en biodiversitetssynsvinkel ikke kan adskilles. Den vandrette pil nederst tilkendegiver muligheden for, at der med naturudviklingstyper på sigt kan udvikles arealer og landskaber, der er lukkede, og tilsvarende at der med skovudviklingstyper kan udvikles halvåbne arealer og landskaber. Landskabs- og naturelementer er mindre enheder, men fortsat vigtige for den samlede funktionalitet.

struktur er i mange tilfælde et produkt af en målsætning om at kunne tilrettelægge øvelser, så der skabes mulighed for kombineret skjul og fremrykning i samme område. Det halvåbne landskab kan forklares som et åbent landskab, der er under naturlig tilgroning. De åbne og halvåbne landskabstyper er komplementære til de skovbevoksede områder.

Det er på dette grundlag hensigtsmæssigt at definere tre typer af landskaber: Det åbne, det halvåbne (kratlandskab) og det lukkede (skovbevokset) – styret overordnet af en række vektorer, hvoraf de militære målsætninger og hensynet til naturbeskyttelse vægtes højest, og hvor publikumshensyn inddrages i størst muligt omfang. Med denne grundstruktur kan udviklingen af det enkelte areal systematiseres i arealudviklingstyper, der for de åbne og halvåbne områder betegnes naturudviklingstyper og for de lukkede (skovbevoksede) områder betegnes skovudviklingstyper. Opdelingen bygger ikke på en fordring om, at "natur" og "skov" anskues adskilt, men på at der i dansk skovbrug de sidste 10 år er udviklet et koncept for skovudviklingstyper, som er institutionaliseret og bredt anerkendt. Beskrivelsen af naturudviklingstyper skal ses som en parallel hertil dækkende ikke-bevoksede og delvist bevoksede områder, således at ethvert areal som udgangspunkt pålægges en arealudviklingstype. Skovudviklingstyper vil typisk dække skovbevoksede arealer, mens naturudviklingstyper vil dække øvrige arealer (undtaget bebyggede områder, baneanlæg, veje etc.), hvoraf en stor del er pålagt administrative reguleringer efter naturbeskyttelses- og miljømålslovgivningen, mens visse arealer er ubeskyttede. Der er høj grad af interaktion imellem typerne.

Grundlæggende er mange såvel bruger- som naturbeskyttelsesinteresser tilknyttet overgangszonen fra et areal til et andet, og ud fra visionen om en integreret og holistisk arealforvaltning skal skovudviklingstyperne og naturudviklingstyperne ses i meget tæt sammenhæng. Den eneste årsag til, at der her sondres er, at skovudviklingstyperne er et defineret og anerkendt koncept til udvikling af naturindhold på skovbevoksede områder,

Åbent landskab

hvorimod naturudviklingstype-begrebet først for nyligt er formuleret.

Strukturen i form af landskabstyper og natur- og skovudviklingstyperne er skitseret på Figur 9-1, hvor det fremgår, at arealudviklingstyperne kan henføres til enten et åbent eller et halvåbent landskab. Med dette kan der foretages en systematisering, idet det åbne og halvåbne landskab grundlæggende kan defineres og derefter parres med de forskellige naturudviklingstyper, mens skovudviklingstyperne vil høre sammen med det lukkede landskab.

9.1.1 Landskabstyper

De åbne og halvåbne landskabstyper er komplementære til de skovbevoksede områder. Mindre arealer, der er bevokset med træer, f.eks. hegn, krat og remiser, er at opfatte som landskabs- og naturelementer. Det samme gælder søer og vandløb.

Landskabstyperne bør dels hænge indbyrdes sammen, og dels have en vis individuel størrelse. Samtidig bør de ud fra en naturmæssig vurdering planlægges, så de giver harmoni, det vil sige, at den halvåbne type sikrer overgangen fra åben til lukket, selvom der kan være militære brugsformål, der tilsiger en mere brat overgang fra tæt bevoksning (skjul) til helt åbent areal (ildterræn).

Landskabstyper skal ydermere ses i en topografisk kontekst. Topografien skaber i sig selv et landskab, og bevoksningsgraden skal afstemmes med topografiske forhold, herunder såvel æstetik, udsigtsforhold, kystnærhed mv. som militære fordringer i forhold til dækning og udsyn, hvor topografien i sig selv er en afgørende faktor.

Et vigtigt forhold er landskabstypernes funktionalitet i forhold til opretholdelse og styrkelse af biodiversitet. I denne sammenhæng skal der lægges vægt på såvel et højt naturindhold i form af stabile naturtyper og levesteder som på landskabets strukturelle sammenhæng, der skal sikre plante og dyresamfundenes naturlige spredning og genetiske udveksling.

Åbent landskab

Et yderpunkt i forhold til bevoksningsgrad er landskabet helt uden træbevoksning. Dette er kendetegnende for en stor del af de landskaber og naturtyper – ejede som lejede, der findes på Forsvarsministeriets arealer, f.eks. de store klit- og hedeområder på Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn og eng- og strandengsarealer på en række kystnære skyde- områder. Naturmålsætningen for disse arealer vil som udgangspunkt være at sikre det helt åbne landskab, men de militære interesser kan fordre en vis grad af f.eks. gruppevis bevoksning. Den naturlige udvikling er, at sådanne områder på sigt gror til, og der vil kræves en konstant plejeindsats for at hindre denne naturlige proces. De relevante behandlingsmodeller vil typisk være rydning, slåning, afbrænding eller afgræsning, hvormed man vil kunne bevare det åbne landskab.

Halvåbent landskab

En variation af det åbne landskab er landskabet med enkeltstående træer eller enkelte indslag af grupper af træer, f.eks. en lille lund, et krat eller et levende hegn. Sådanne strukturer medfører ikke en grad af halvåbenhed, men skal ses som naturelementer i det åbne landskab.

Halvåbent landskab

Det halvåbne landskab kan have en karakter af jævnt spredt bevoksning – typisk i tilfælde, hvor der sker en naturlig indvandring af træer gennem frøspredning. Tætheden af træer vil her typisk være størst tæt på frøkilden. Den spredte bevoksning kan også opstå ved bevidst pleje, så der ved rydning og slåning efterlades enkelttræer med en nogenlunde konstant afstand. Graden af åbenhed kan f.eks. angives ved en bevoksningskvotient.

Mere typisk er det dog, at det halvåbne landskab har en gruppevis bevoksning af træer, enten som produkt af, at klynger af træer udvikler sig i læ af hinanden, eller i kraft af topografi og små variationer i jordbunds- og hydrologiforhold. Den gruppevise struktur kan skabes aktivt ved jordbearbejdning og plantning og i er mange tilfælde en ideel struktur i forhold til militære øvelsesaktiviteter. Det åbne og det halvåbne landskab udvikles gennem etablering af naturudviklingstyperne, se i afsnit 9.1.2.

Lukket landskab

Det lukkede landskab er i denne sammenhæng synonym med skov, men der findes mange skovstrukturer og grader af lukkethed. Også skoven kan være jævnt eller gruppevis bevokset, og lukketheden skal ses vertikalt, hvor et tætsluttende kronedække giver en åben og artsfattig karakter i skovbunden, mens stort lysindfald

Lukket landskab

vil sikre et mere udbredt bunddække og et lukket skovbundsbillede.

Blandt de egentlige skovudviklingstyper vil græsningsskoven være åben. Det samme gælder skovengen, som rettelig er en naturudviklingstype, snarere end en skovudviklingstype, men som traditionelt medregnes til skovudviklingstyperne.

Skovudviklingstyperne er strukturmæssigt meget variierede, og der vil i de fleste kunne findes delarealer, der har en meget lukket karakter. Det vil dog oftest være typer med lystræarter som hovedtræart, der giver den tætteste underskov, f.eks. egedominerede skove. Den urørte skov vil også skabe en tæt underskov og et kaotisk skovbillede. Det lukkede landskab udvikles gennem etablering af skovudviklingstyperne, se afsnit 9.1.3.

9.1.2 Natur- og skovudviklingstyper

På arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet udgør hede, overdrev, eng, mose, og slette tilsammen en meget stor del af det samlede areal. Der er på dette grundlag foretaget en systematisering, der har resulteret i syv naturudviklings- typer: ”Kysthede”, ”Indlandshede”, ”Overdrev”, ”Eng”, ”Mose”, ”Strand”, og ”Slette”.

Skovudviklingstyper beskriver på grundlag af kortlægning af dyrkningsvilkår på en given lokalitet den bevoksningstype, der ønskes på lang sigt og er således Forsvarsministeriets redskab til at gennemføre den skovpolitik, der er fastlagt. Skovudviklingstypen omfatter desuden en vurdering af muligheden for produktion samt en beskrivelse af de naturmæssige, kulturhistoriske og rekreative udviklingsmål for skovtypen. Skovens biologiske diversitet med fokus på at fremme den lysåbne skov og med løbende konvertering til løvskov prioriteres højt.

9.2 Modeller

Mange aktiviteter går igen fra areal til areal og i øvrigt fra terræn til terræn. Det er derfor hensigtsmæssigt at samle de overordnede beskrivelser af identiske typer af aktiviteter, også kaldet ”modeller”. Samlet fungerer modellerne således som en værktøjskasse for beskrivelsen af de konkrete aktiviteter, der fremgår af det følgende afsnit, og som henfører aktivitetstyperne til de enkelte delarealer. Det er i nogle tilfælde tilstrækkeligt alene at henvise til en model, men i de fleste tilfælde suppleres med en yderligere beskrivelse af aktiviteten på den konkrete lokalitet. I en række tilfælde er tiltagene på det enkelte areal dog så individuelle, at det ikke er fundet hensigtsmæssigt at udarbejde en egentlig model. Her vil aktiviteten beskrives specifikt – i visse tilfælde med reference til en separat projektbeskrivelse.

Forsvarsministeriet har vedtaget en række generelle retningslinjer for arealdrift og -pleje, formuleret som bestemmelser. Materialet er retningsgivende for de opstil- lede aktivitetsmodeller, og en række af bestemmelsernes forskrifter er overført til modellerne og ligeledes til de generelle regelsæt, der er opstillet for Skydeområde Tranum. For yderligere oplysninger henvises til de enkelte bestemmelser (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011):

- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for drifts- og plejeplaner.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for drift og pleje af skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for drift og pleje af lysåbne natur- og landbrugsarealer samt bevoksede arealer.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for bevarelse og pleje af fortidsminder og andre kulturspor.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for forebyggelse og bekæmpelse af invasive plante- og dyrearter.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for vildtpleje, jagt, regulering og fiskeri.
- Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjenestes bestemmelse for offentlighedens rekreative anvendelse af Forsvarets arealer.

En beskrivelse af de modeller, der tages i anvendelse på Skydeområde Tranum, er gennemgået detaljeret nedenfor. Det drejer sig om modeller, der beskriver slåninger af lysåben natur, vedligeholdelse af dræn, bekæmpelse af invasive plantearter, hensyn til publikum og hensyn til

særligt beskyttelseskrævende dyrearter. Beskrivelsen af modellerne foretages på et overordnet niveau. Den konkrete lokale anvendelse af modellerne på Skydeområde Tranum er beskrevet i Kapitel 7.

En række aktiviteter kan kræve myndighedstilladelse forud for gennemførelse. Hovedreglen er, at ethvert tiltag, der ikke regelmæssigt og igennem en årrække lovligt har været gennemført på et areal, kræver enten anmeldelse til eller tilladelse hos myndighederne. Emnet er uddybet under beskrivelsen af de enkelte aktivitetsmodeller. Kun de modeller, som er relevante for Skydeområde Tranum, nævnes.

Model 1. Rydning

Omfanget af rydningerne skal aftales med Naturstyrelsen. Rydningernes omfang afhænger af tilgroningens karakter og egentlige fladerydninger foretages på Naturstyrelsens foranledning med baggrund i ønsker om at opretholde eller sikre naturtilstanden af en habitatnaturtype og er således ikke en driftsaktivitet i denne plan. Rydninger af enkelte træer for at fremme muligheden for at etablere handlebaner som et militært uddannelsesmæssigt krav kan dog ske uden forudgående planlægning.

Rydning kan medføre en ændring af naturtilstanden og må på beskyttede naturarealer som udgangspunkt ikke udføres uden dispensation fra den relevante myndighed. For fredskovspligtige arealer kan der også kræves dispensation, hvis ikke skovlovens generelle muligheder for etablering af nye åbne naturarealer kan finde anvendelse.

Model 2. Slåning

Slåning er velegnet til vedligeholdende pleje på hede, slette og strandeng samt brandbælter, hvor den træagtige opvækst ikke er for kraftig (stængel/rodhals mindre end 1 cm i tværsnit – dog op til 10 cm i tværsnit, hvis slåningen kombineres med knusning).

Slåning foretages maskinelt. Ved slåning af græsarealer og lignende skal der sigtes mod en mosaikstruktur, hvor både slåede og ikke-slåede arealer indgår. Risikoen for at dræbe vildt skal minimeres, f.eks. ved forudgående bortskræmning eller langsom fremkørehastighed, og større græsarealer slås fra markcentrum og ud imod kanten. Afslået lyng skal fjernes fra arealerne, og det tilstræbes ligeledes, at afslået græs bortskaffes. En variant af slåning er høslæt, hvor afslået græs tørres eller wrappes til bortkørsel og anvendelse som foder eller brændsel.

Græsarealer kan med fordel slås minimum en gang årligt, hvorimod slåning af hede skal ske mindre hyppigt med henblik på en rotation, hvor det enkelte areal ved slåning eller andre plejemetoder ikke forynges hyppigere end cirka hvert 10. år. Slåning på hedearealer skal betragtes i sammenhæng med afskrælning af lyngtørven (morlaget), der fjerner mange næringsstoffer og plejer hedernes næringsfattighed.

Af hensyn til dyrelivet må slåning kun gennemføres i perioden 15. juli – 15. april. På arealer, hvor vegetationen holdes kortklippet gennem hele perioden, må slåning dog gennemføres hele året. Andre tidspunkter for slåning kan være aktuelt i forbindelse med bekæmpelse af invasive arter.Førstegangsslåninger vil umiddelbart være at betragte som dispensationskrævende i relation til naturbeskyttel- sesloven på beskyttede naturtyper.

Model 4. Artsbeskyttelse

For at tilgodese særligt beskyttelseskrævende arter er

for alle arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet opstillet retningslinjer for aktiviteternes tidsmæssige gennemførsel. Se Figur 9.2.

Model 5. Publikumshensyn

Arealer ejet eller lejet af Forsvarsministeriet vil normalt være åbne for publikum efter de retningslinjer, der fremgår af ordensreglementet (placeret ved indfaldsveje til terrænet), når der ikke foregår militær aktivitet på arealerne (typisk aftener, weekender og helligdage). Visse skydeområder, flyvestationer, depot- og tankområder, tekniske installationer mv. kan være permanent afspærret for publikum af sikkerhedsmæssige hensyn, eksempelvis ved fare for udetoneret, sprængfarlig ammunition i området. Tranum Skydeterræn er således permanent lukket for publikum bortset fra adgangen langs stranden.

For at udvikle mulighederne for den offentlige rekreative brug af arealerne arbejder Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse målrettet på at etablere og vedligeholde samarbejder med relevante interesseorganisationer. Gennemførelse af organiserede aktiviteter kræver forudgående tilladelse fra Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse. I vurderingen af om et arrangement kan gennemføres, lader Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse indgå lokale hensyn til naboer, naturbeskyttelse mv. For særlige aktiviteter kan Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse af praktiske hensyn udarbejde en kvote for hvor mange arrangementer, der årligt kan gennemføres.

Drifts- og plejeplanerne er centrale redskaber i formidlingen, og disse skal derfor fremstå informative og være let tilgængelige. Drifts- og plejeplaner og tilhørende formidling udgives i et godkendt layout. I forbindelse med udarbejdelse og revision af drifts- og plejeplaner udgives i de fleste tilfælde en vandretursfolder, der skal være tilgængelig på såvel papirform som i en elektronisk udgave på Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelses hjemmeside. Ved indfaldsveje og stier til terrænet opsættes informationsstandere, hvor blandt andet vandretursfoldere samt yderligere information er tilgængelig. På arealer, der helt eller i store dele er permanent lukkede for offentlighedens adgang, gennemføres guidede ture.

Model 6 Hydrologi, udgravning og oprensning

De foranstående modeller er primært målrettet mod tørre eller halvtørre arealudviklingstyper og landskabselementer. En vigtig type af modeller er imidlertid metoder til at sikre, genskabe og etablere akvatisk natur, særligt søer, hvad enten der er tale om egentlige søer eller vandhuller. Bevarelse og evt. genskabelse af naturlige hydrologiske forhold, hvor disse gennem dræning er blevet forandret, er væsentlige elementer i Forsvarsministeriets naturforvaltning.

Gennem aktiv lukning af grøfter eller dræn reetableres våde områder, hvor det vil understøtte væsentlige naturbeskyttelsesmæssige formål, eksempelvis ved genskabelse af mose- og sumpområder, søer mv. samt for at forhindre nedbrydning af tørvelag (mindskning af CO_2-frigivelse og okkerforurening).

Eksisterende grøfter opretholdes dog, hvor den militære anvendelse, lovgivningsmæssige forpligtelser i forhold til eksempelvis naboer, hensyn til veje/transportlinjer eller landskabelige, friluftsmæssige, kulturhistoriske eller biodiversitetsmæssige grunde taler herfor. Hvor grøftning opretholdes, sikres minimal påvirkning af det omkringliggende areal.

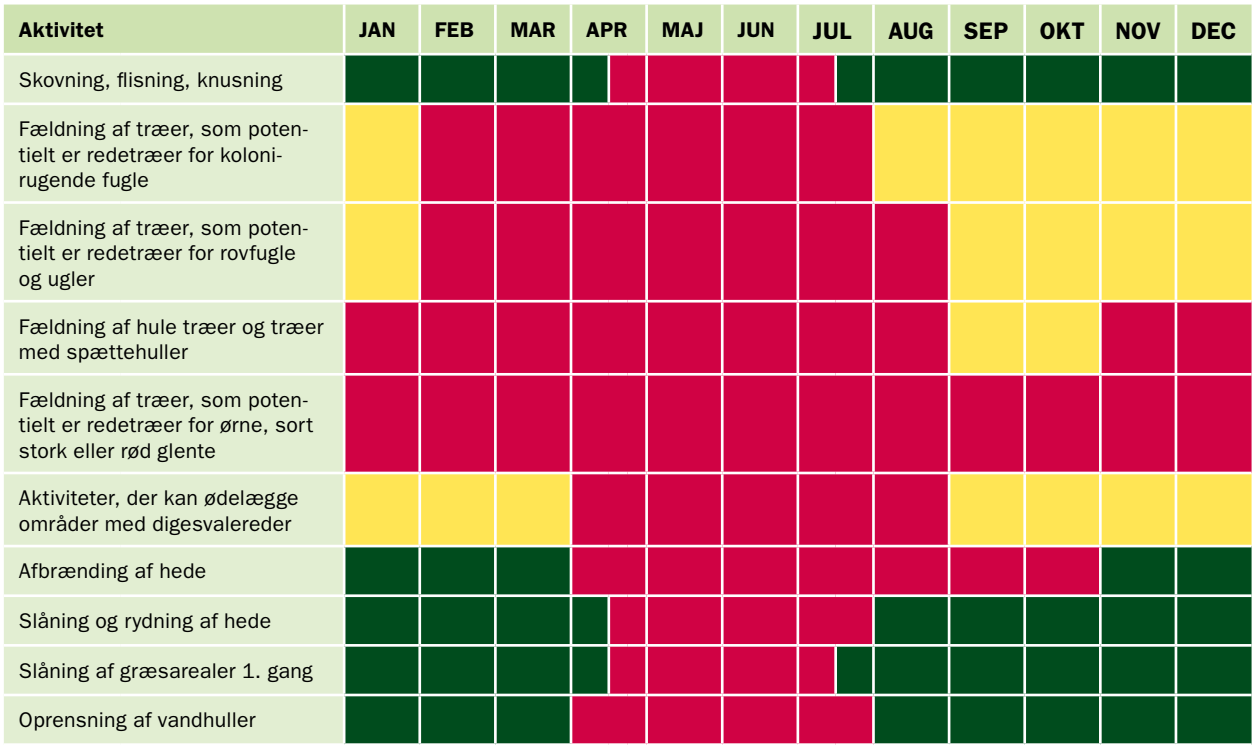

Signatur	Forklaring
	Aktiviteten må ikke gennemføres
	Aktiviteten bør ikke gennemføres
	Aktiviteten kan gennemføres

Figur 9-2: Aktivitetstypernes tilladte gennemførselsperioder (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2011).

Alle indgreb, der ændrer hydrologiske forhold, vil som udgangspunkt kræve tilladelse efter naturbeskyttelsesloven og/eller planloven og/eller skovloven. I forbindelse hermed vil der blive opstillet særlige betingelser for fremgangsmåde.

Egentlig udgravning og oprensning af vandområder har til formål at skabe eller genskabe mindre søer og vandhuller af hensyn til især vandlevende dyrearter, f.eks. padder. En væsentlig funktion er at skabe sammenhæng i landska- bet samt trædesten og forbindelseslinjer for arter med begrænset spredningsmobilitet.

Pleje af vandhuller må alene gennemføres i perioden 1. august – 31. marts. Her skal man dog være opmærksom på regionale forskelle i paddefaunaen og dennes yngleperiode.

Model 7. Regulering af dyr

Der er 9 dyrearter, der er registreret som invasive arter i Danmark. Der er store regionale forskelle på de invasive arters udbredelse, hyppighed, spredningspotentiale og skadevirkning. På Skydeområde Tranum er der fokus på kolonirugende fugle, hvis de vurderes at udgøre en fare for flyvesikkerheden.

Bekæmpelse af invasive dyrearter sker ved fældefangst og regulering (jagt med skydevåben).

Mink må reguleres hele året ved brug af skydevåben og fælder. Der må kun benyttes fælder, der fanger dyret levende. Fældefangst må foretages af personer uden jagttegn. Fange dyr skal aflives dyreværnsmæssigt forsvarligt. Dette kan f.eks. gøres med en luftbøsse direkte i fælden og kræver ikke jagttegn.

9.3 Retningslinjer for Forsvarsministeriets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner

Retningslinjerne er fastlagt af Skov- og Naturstyrelsen i 1990'erne i relation til naturbeskyttelseslovens § 3, og er her bearbejdet i medfør af kommunalreform og ændret jagtadministration.

Store dele af militærets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens § 3 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også militærets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg mv.

Såfremt Forsvarsministeriet ejer, erhverver eller lejer naturbeskyttede arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden, derimod kræve tilladelse. En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende kommune, jf. lovens § 3 og § 65, stk. 3.

Militære aktiviteter

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af, om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens § 3, bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozning, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer i koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald indenfor ret vide rammer. Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvise indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger, som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtype-definition, kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter udenfor øvelsesterrænet.

Tvivlstilfælde

I tilfælde hvor Forsvarsministeriet og underlæggende militære myndigheder er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i § 8 i Bekendtgørelse nr. 1172 af 20. november 2006 om beskyttede naturtyper kunne anvendes. Det vil sige, at militæret kan rette henvendelse til den relevante kommune, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til Vejledning om

naturbeskyttelsesloven (Skov- og Naturstyrelsen, 1993). I praksis er det altid Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, der som ansvarlig myndighed retter henvendelse til kommunen.

9.4 Høringsnotat vedrørende indkomne forslag til "Skydeområde Tranum 2016-2030"

5.1.4 Baggrund

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse gennemfører gennem drifts- og plejeplaner en 15. årig planlægning. Dette er også tilfældet for den plan for Skydeområde Tranum, der dog i sin helhed er ejet af Naturstyrelsen.

Der er tradition for, at forslag til drifts- og plejeplaner efter den interne bearbejdning forelægges til ekstern høring blandt myndigheder, organisationer og øvrige interesserede. Denne proces blev for nærværende plan for Skydeområde Tranum igangsat jævnfør høringsskrivelse d. 13. december 2016. Høringsfristen blev fastsat til perioden den 14. december 2016 til den 10. januar 2017.

I nedenstående tabel fremgår det hvilke interessenter, som er blevet hørt, samt hvilke høringssvar, der er modtaget indenfor høringsfristens udløb.

Institution	Høringssvar
Naturstyrelsen, Vendsyssel	
Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning	√
Jammerbugt Kommune	
DN	
WWF Verdens Naturfonden	
DOF	
Friluftsrådet	
Dyrenes Beskyttelse	
Verdens Skove	
Dansk Entomologisk Forening	
Dansk Pattedyrsforening	
Nordisk Herpetologisk Forening	
Slots- og Kulturstyrelsen	√

Høringssvaret kan ses i bilag 9.5 i dets fulde ordlyd.

Relevante dele af høringsvaret er indarbejdet i de pågældende kapitler i nærværende drifts- og plejeplan og beskrives temavis i det følgende. Indarbejdelse af høringssvaret foretages uden yderligere formel høring.

Rydning af fredskov

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har rettet opmærksomheden på at dele af de arealer, der forventes delvist ryddet, er omfattet af skovloven som fredskov.

Forsvarsministeriet er opmærksom på at dele af Skydeområde Tranum er omfattet af skovloven som fredskov, og at der kan være situationer, hvor rydninger kræver dispensation jævnfør skovloven. Det vil i alle tilfælde være på foranledning af Naturstyrelsen, som ejere af arealerne, at der gennemføres egentlige rydninger, imens Forsvarsministeriet udelukkende vil iværksætte rydninger af enkeltræer for at opretholde området som egnet for militære aktiviteter.

Beskrivelsen af aktiviteten i planens kapitel 7 er ændret, således at dette fremgår tydligt.

9.5 Høringssvar

Miljø- og Fødevareministeriet
Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning

Forsvarets Ejendomsstyrelse
Miljø- og Natursektionen
Arsenalvej 55
9800 Hjørring
Mail: fes-mina18@mil.dk

Østjylland
J.nr. SVANA-321-03543
Ref. KINIE
Den 12. januar 2017

Svar på ekstern høring af "Drifts- og plejeplan for Skydeområde Tranum".

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) har tilsynet med de fredskovspligtige arealer der indgår i den pr. 13-12-2016 fremsendte "Drifts- og plejeplan for Skydeområde Tranum".

I planen fremgår det, at der ønskes "delvis rydning" på fredskovspligtige arealer. Jævnfør udsnit af kortbilag 2 nedenfor.

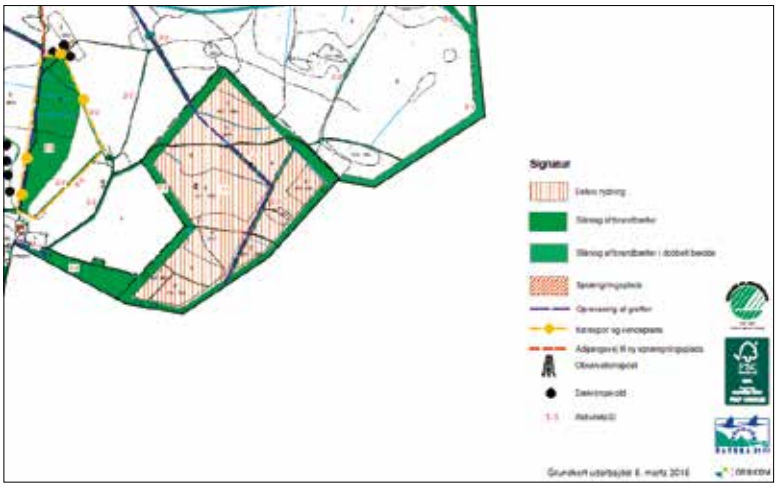

Udsnit af kortbilag 2 i den eksterne høring, hvor placering af den ønskede "delvis rydning" fremgår med rød stiplet linje.

Der skal i denne sammenhæng gøres opmærksom på, at SVANA imødeser en redegørelse fra Forsvarets Ejendomsstyrelse, hvor det klarlægges, hvor stor en del af de fredskovspligtige arealer der forventes at blive "delvist ryddet".

Der kan være tale om en situation, hvor der konkret skal ansøges om dispensation efter skovloven for de berørte arealer. Der er ikke taget stilling til dette forhold i denne svarskrivelse.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning • Vasevej 7 • 8920 Randers NV
Tlf. 72 54 20 00 • Fax 86 45 40 36 • CVR 37606030 • EAN 5798000873100 • svana@svana.dk • www.svana.dk

Desuden gøres opmærksom på at myndighedsansvaret for skovloven i forbindelse med opdelingen af styrelsen er flyttet fra Naturstyrelsen til Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning.

Med venlig hilsen

Kirstine Skov Nielsen
41 28 48 14
kinie@svana.dk

2

Fra: Marie Walther [mailto:max@slks.dk]
Sendt: 4. januar 2017 15:33
Til: FES-MINA18 Olsen, Henrik
Emne: Bemærkninger til ekstern høring Drifts- og plejeplan Tranum

Kære Henrik Olesen

Slots- og Kulturstyrelsen har ingen bemærkninger til drifts- og plejeplanen 2016-2031 for Tranum.

Venlig hilsen

Marie Walther
Konsulent og arkæolog
Fortidsminder

Slots- og Kulturstyrelsen
Agency for Culture and Palaces
H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V

T +45 33 74 52 14

max@slks.dk

FORSVARSMINISTERIETS
EJENDOMSSTYRELSE

Forsvar for naturen

Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner anvendes til militær uddannelse, men samtidig udgør arealerne nogle af de største og bedst bevarede naturområder i Danmark.

Sammenlagt forvalter Forsvarsministeriet 33.000 ha enestående natur, hvor den militære benyttelse går hånd i hånd med værdifulde danske naturtyper og arters beskyttelse.

Mange militære arealer er i perioder åbne for publikum, så også offentligheden kan besøge og opleve de unikke naturarealer.

I samarbejde med Miljøministeriet har Forsvarsministeriet udviklet et særligt koncept for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for terrænerne. Igennem planerne sikrer Forsvarsministeriet en passende afvejning mellem militære uddannelsesmæssige behov, naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Information om Forsvarsministeriets naturforvaltning kan findes på www.Forsvaret .dk.

Rosendahls a/s · 256084

FORSVARSMINISTERIETS
EJENDOMSSTYRELSE

Kortbilag 1

Grundkort

Skydeområde Tranum

839 ha

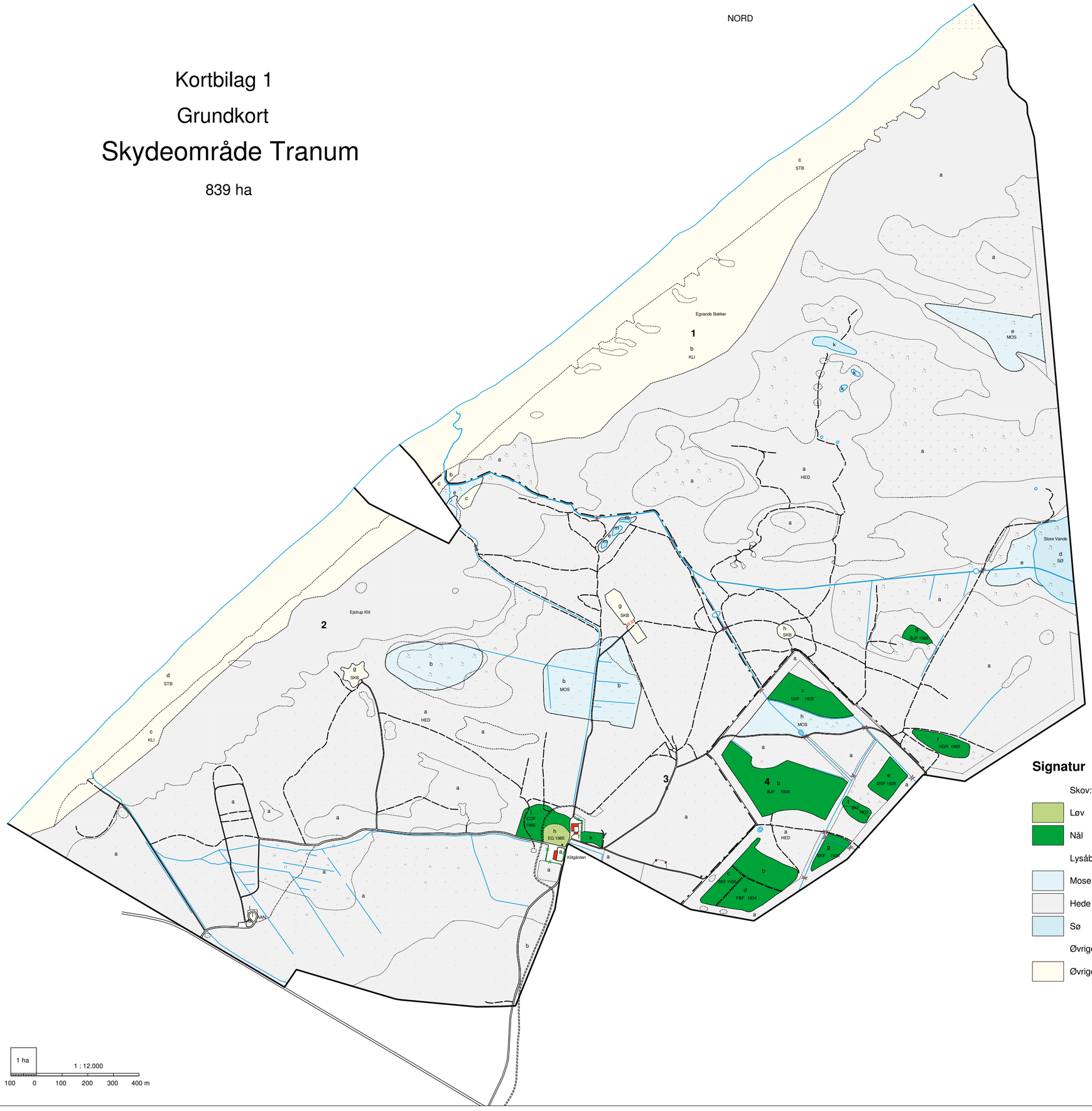

Signatur

Skov:

Løv	1 ha
Nål	22 ha

Lysåbne arealer:

Mose	29 ha
Hede	658 ha
Sø	5 ha

Øvrige arealer:

Øvrige ubevoksede arealer	124 ha

Linier:

- Afdelingsgrænse
- Dellitra
- Læhegn
- Vandløb/strandbred
- Ydergrænse

Veje:

- Bæltespor
- Spor
- Vej

Signatur:

- Nåletrækrat
- Løvtrækrat
- Mose, rør/siv
- Blødbund
- Hede

Grundkort udarbejdet 8. marts 2016

NORDISK MILJØMÆRKNING
5041 0457
Svanemærket tryksag

FSC
www.fsc.org
MIX
Papir fra ansvarlige kilder
FSC® C068122

NATURA 2000

ORBICON

FORSVARSMINISTERIETS
EJENDOMSSTYRELSE

Kortbilag 2

Aktivitetskort

Skydeområde Tranum

839 ha

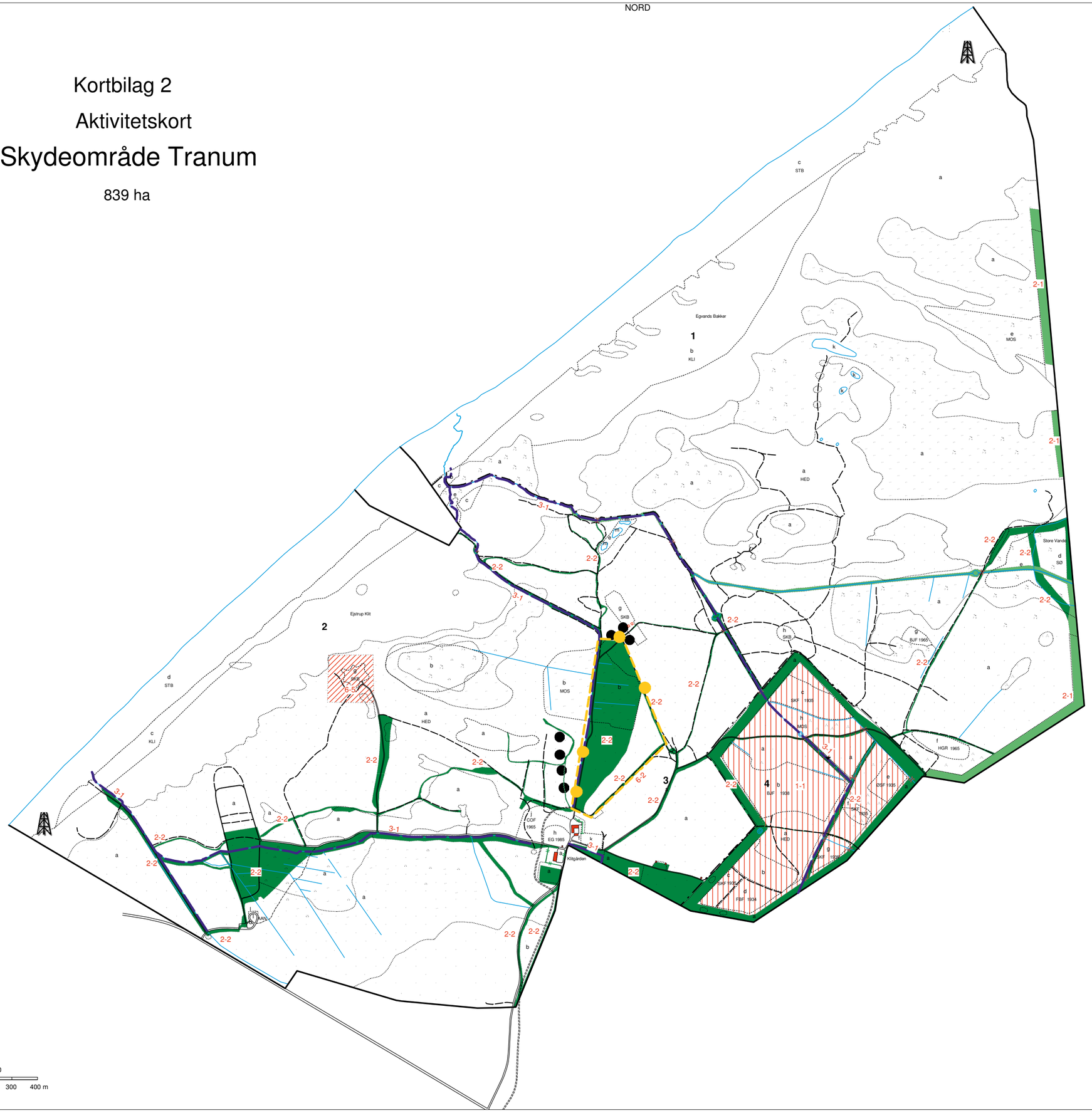

Signatur

- Delvis rydning
- Slåning af brandbælter
- Slåning af brandbælter i dobbelt bredde
- Sprængningsplads
- Oprensning af grøfter
- Kørespor og vendeplads
- Observationspost
- Dækningsvold
- 1-1 AktivitetsID

1 ha

1 : 12.000

100 0 100 200 300 400 m

Grundkort udarbejdet 8. marts 2016

NORDISK MILJØMÆRKNING
5041 0457
Svanemærket tryksag
FSC
www.fsc.org
MIX
Papir fra ansvarlige kilder
FSC® C068122
NATURA 2000
ORBICON